

Pozičný dokument Komisie k vypracovaniu Partnerskej dohody a programov na Slovensku na roky 2014 - 2020

Obsah

ÚVOD	3
1. HLAVNÉ VÝZVY	4
2. PRIORITY PRE FINANCOVANIE	9
2.1 Podnikateľské prostredie priaznivé pre inovácie	10
2.2 Infraštruktúra pre hospodársky rast a tvorbu pracovných miest	11
2.3 Rast ľudského kapitálu a zlepšenie účasti na pracovnom trhu	12
2.4 Udržateľné a efektívne využívanie prírodných zdrojov	13
2.5 Moderná a odborná verejná správa	14
3. FAKTORY ÚSPECHU PRE EFEKTÍVNE PLNENIE	14
4. PRIORITA PRE EURÓPSKU ÚZEMNÚ SPOLUPRÁCU	15
PRÍLOHA	17
A. DOHODY PRE EFEKTÍVNE PROGRAMOVANIE A PLNENIE	17
B. HODNOTENIE POTRIEB FINANCOVANIA VO VZŤAHU K TEMATICKÝM CIEĽOM	19
C. ADMINISTRATÍVNE DOHODY	42

Úvod

Európska únia stojí pred neľahkou úlohou vymaniť sa z krízy a vrátiť národné ekonomiky na cestu udržateľného rastu. Stratégia na prekonanie krízy vyžaduje obnovenie zdravých verejných financií a uskutočnenie štrukturálnych reforiem zvyšujúcich rast a cielených investícií pre zabezpečenie rastu a tvorby pracovných miest. Pri ich uskutočňovaní fondy SSR¹ významne prispievajú k udržateľnému rastu, zamestnanosti a konkurencieschopnosti a zrýchľujú približovanie menej rozvinutých členských štátov a regiónov k zvyšku únie.

Aby zabezpečila dlhotrvajúce ekonomické a sociálne účinky fondov SSR, EK navrhla nový prístup k využívaniu prostriedkov vo svojom návrhu **Viacročného finančného rámca pre roky 2014 - 2020**². Očakáva sa, že zosúladenie s politickými prioritami agendy Európa 2020, makroekonomickými a ex ante kondicionalitami, tematickým zameraním a výkonnostnými stimulmi povedie k efektívnejšiemu vynakladaniu prostriedkov. Tento nový prístup zdôrazňuje potrebu silnej prioritizácie a výsledkov a odkláňa sa od kultúry nárokov. Fondy SSR tak poskytnú dôležitý zdroj verejných investícií a budú pôsobiť ako katalyzátor rastu a pracovných miest prostredníctvom mobilizovania investícií do fyzického a ľudského kapitálu, a súčasne ako efektívny prostriedok pre podporu implementácie **Špecifických odporúčaní pre krajiny** (ŠOKy) vydaných v priebehu európskeho semestra. Tento prístup je v súlade s výzvou Európskej rady z 29. júna 2012 týkajúcou sa využívania rozpočtu Európskej únie³.

Fondy SSR by sa mali zameriavať na spoločné zvyšovanie **konkurencieschopnosti a konvergencie** prostredníctvom stanovenia správnych špecifických investičných priorít pre krajiny. Je potrebné, aby sa **financovanie znovu zameralo** na výskum a inovácie, podporu MSP, kvalitné vzdelávanie, inkluzívne pracovné trhy podporujúce kvalitnú zamestnanosť a sociálnu kohéziu, dosahovanie najvyšších ziskov produktivity, uplatňovanie cieľov zmeny klímy a prechod na zdrojovo-efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo. Za týmto účelom plánovanie a implementácia fondov SSR musia v nasledujúcom programovom období prelomiť umelé byrokratické obmedzenia a vyvinúť silný **integrovateľný prístup** pre mobilizáciu synergii a dosiahnutie optimálnych účinkov v jednotlivých krajinách aj za ich hranicami. Ciele stratégie Európa 2020 musia byť uplatňované v jednotlivých fondoch SSR, z ktorých každý prispeje k inteligentnému, udržateľnému a inkluzívnemu rastu. Navyše fondy SSR budú hrať kľúčovú úlohu pri podporovaní finančných nástrojov, ktoré môžu **mobilizovať súkromné investície** a tým znásobiť účinky verejných financií. Skrátka, využívanie fondov SSR musí byť pozorne sledované a orientované na výsledky, aby sa maximalizovali ich spoločné účinky.

Cieľom tohto stanoviska je vytvoriť **rámec pre dialóg** medzi Komisiou a Slovenskou republikou o **príprave Partnerskej dohody a programov**, ktorý sa začne na jeseň roku 2012. Tento dokument obsahuje kľúčové národno-spezifické výzvy a predstavuje predbežné názory Komisie na hlavné priority financovania na Slovensku pre verejné výdavky podporujúce rast. Vyzýva k optimalizácii využívania fondov SSR prostredníctvom vytvorenia silnej väzby na reformy zvyšujúce produktivitu a konkurencieschopnosť, ako aj prostredníctvom mobilizácie súkromných zdrojov a podporovania sektorov s potenciálom vysokého rastu pri zachovaní solidarity v rámci

¹ Fondy EÚ zahrnuté do Spoločného strategického rámca (SSR), t.j. Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR), Európsky sociálny fond (ESF), Kohézny fond (KF), Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV) a Európsky fond pre námorné a rybárske hospodárstvo (EFNRH)

² KOM (2011) 500 final, COM (2011) 398 v konečnom znení a KOM (2012) 388 v konečnom znení.

³ Závery Európskej rady z 29. júna 2012 (EUCO 76/12)

³ Conclusions of the European Council of 29th June 2012 (EUCO 76/12), http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/131388.pdf

únie a zabezpečení udržateľného využívania prírodných zdrojov pre budúce generácie. V budúcnosti by sa výdavky EÚ mali sústrediť aj na prioritné oblasti, aby sa maximalizovali výsledky, ktoré majú byť dosiahnuté, namiesto vynakladania nedostatočných prostriedkov. Financovanie EÚ by sa malo použiť aj na financovanie priorít na úrovni EÚ a zabezpečenie, aby Slovensko mohlo využiť všetky výhody vyplývajúce z jeho členstva v EÚ. Komisia preto navrhuje, aby sa financovanie EÚ obmedzilo len na kľúčové výzvy, ktoré sú uvedené v tomto pozičnom dokumente. Národné verejné prostriedky by sa mali použiť nielen na spolufinancovanie, ale aj na financovanie doplnkových investícií spojených s projektmi financovanými EÚ, najmä na regionálnej a miestnej úrovni.

Úvahy Komisie vychádzajú z hodnotenia pokroku, ktoré Slovensko dosiahlo pri plnení cieľov Európa 2020 uvedených v Pracovnom dokumente Komisie o Národnom programe reforiem (NPR) pre rok 2012 a Programe stability⁴, opierajúceho sa o Špecifické odporúčania pre krajiny adresované Radou 10. júla 2012 a o Špecifické výzvy rozvoja pre krajiny. Pozičný dokument berie do úvahy ponaučenia z programového obdobia 2007 - 2013 a legislatívne návrhy Komisie pre obdobie rokov 2014 - 2020.

V oblasti fiškálnej disciplíny tento pozičný dokument povzbudzuje Slovensko a jeho regióny, aby rozvíjali a implementovali strednodobé stratégie, ktoré budú schopné čeliť budúcim výzvam, najmä globalizácii, a súčasne pomôžu zachovať európsky sociálny model. Navyše poskytuje pružný rámec, ktorý umožní Slovensku a jeho regiónom pružne reagovať a znovu sústrediť európske, národné a miestne zdroje na vytváranie rastu a zamestnanosti, aby fiškálna udržateľnosť a rastovo orientované politiky išli ruka v ruku, a súčasne riešiť štrukturálne a inštitucionálne problémy na Slovensku, ktoré pôsobia ako prekážka rastu.

Na záver vyzýva Slovensko a jeho regióny, aby maximálne využili možné synergie medzi fondmi SSR a ostatnými zdrojmi financovania EÚ pri uplatňovaní strategického a integrovaného prístupu.

1. HLAVNÉ VÝZVY

Slovenská ekonomika bola vážne zasiahnutá krízou, ale v roku 2010 sa odrazila od dna a v roku 2011 znovu rástla o 3,3%, čo je jeden z najlepších výkonov v EÚ. HDP na obyvateľa pre celú krajinu predstavuje približne 73% priemeru EÚ²⁷. Toto číslo však maskuje veľké regionálne rozdiely medzi regiónom s hlavným mestom Bratislava na jednej strane (s HDP na obyvateľa predstavujúcim 178% priemeru EÚ) a napríklad Prešovským regiónom na druhej (HDP na obyvateľa predstavujúcim 42% priemeru EÚ). Vznikajú aj podstatné rozdiely medzi mestskými centrami a vidieckymi oblasťami, ktoré sú charakterizované malými a rozptýlenými obcami.

Dovoz moderných technológií vyvolaný priamymi zahraničnými investíciami bol významným zdrojom ziskov produktivity v posledných rokoch. Avšak tento možný stimul rastu postupne slabne. Slovenská ekonomika, ktorá sa špecializuje na obmedzený počet výrobných odvetví, by profitovala z diverzifikácie, najmä sektorov služieb. Inovačná kapacita je stále nedostatočná, Slovensko sa musí viac orientovať na poznatkovo-intenzívne ekonomické aktivity. Napriek zlepšeniu transparentnosti celková neefektívnosť verejnej správy stále negatívne ovplyvňuje produktivitu podnikov a zostáva hlavnou prekážkou zlepšovania podnikateľského prostredia.

Pracovný trh zostáva slabý. V roku 2011 miera nezamestnanosti dosahovala 13,5%, čo je asi o 4 percentuálne body viac v porovnaní s úrovňami pred krízou, s veľmi vysokou mierou nezamestnanosti mladých ľudí (33,5% v roku 2011) a jednou z najvyšších mier dlhodobej nezamestnanosti v EÚ (9,2%) v roku 2011. Tieto skutočnosti sú dôkazom pretrvávajúcich štrukturálnych problémov, napr. veľkých regionálnych disparít, nízkej mobility domácej

⁴ Príslušné dokumenty sú uverejnené na internetovej stránke Európa 2020: <http://ec.europa.eu/europe2020/making-it->

pracovnej sily, nepomeru medzi ponúkanou a požadovanou odbornou kvalifikáciou v krajine a zložitej situácie marginalizovaných komún. Nedostatočná kvalita vzdelávacieho sektora a endemická korupcia sú prekážkami možného rastu.

Národný program reforiem z roku 2012 si uvedomuje tieto výzvy a určuje priority pre hospodárske a rozpočtové politiky a definuje opatrenia pre posilnenie hospodárskeho rastu a zamestnanosti v súlade s cieľmi stratégie Európa 2020. Špecifické odporúčania pre krajiny (ŠOKy) 2012, ktoré predložila Rada Slovenskej republiky, odporúčajú prijať ďalšie opatrenia zamerané na konsolidáciu a zlepšenie fiškálnych opatrení a na riešenie problému vysokej nezamestnanosti, ako aj zlepšiť kvalitu systémov vzdelávania a verejnej správy.

Tabuľka: Stratégia Európa 2020

Hlavné ciele stratégie Európa 2020	Súčasná situácia na Slovensku	Národný cieľ v NPR do roku 2020
Investovať 3% HDP EÚ do výskumu a vývoja (% HDP)	0,63% (2010)	1%
Zníženie emisií skleníkových plynov (SP) o 20% oproti úrovni roku 1990 ⁵	-2% (emisie projektované do roku 2020 oproti roku 2005) ⁶ +0% (emisie roka 2010 oproti roku 2005)	+13% (národný záväzný cieľ pre sektory mimo systému obchodovania s emisiami oproti roku 2005)
20% energie musí pochádzať z obnoviteľných zdrojov	9,8% (2010)	14%
Zvýšenie energetickej efektívnosti o 20% (zníženie spotreby energie o 368 Mtoe) ⁷ pre EÚ 27 ⁸	Neuplatňuje sa	Zníženie o 1,6 Mtoe
75% obyvateľstva vo veku 20-64 rokov by mala byť zamestnaná	65.1% (2011)	72%
Zníženie predčasného ukončenia školskej dochádzky pod 10% (obyvateľstvo vo veku od 18 do 24 rokov)	5% (2011)	6%
Aspoň 40% obyvateľstva vo veku 30-34 rokov s ukončeným vysokoškolským alebo rovnocenným vzdelaním	23.4% (2011)	40%
Znížiť počet osôb ohrozených chudobou alebo vylúčením v EÚ aspoň o 20 miliónov (referenčný rok 2008)	+ 1 000 (2011)	- 170 000

Analýza pokroku, ktorý dosiahlo Slovensko pri plnení svojich cieľov do roku 2020 a jeho špecifických rozvojových potrieb ukazuje významné rozdiely v mnohých oblastiach, najmä v konkurencieschopnosti podnikov, vo výskume a inováciách, v kvalite vzdelávania, miere zamestnanosti, sociálneho vylúčenia a efektívnosti vynakladania zdrojov. Dôležité sú aj riadne cielené a naplánované investície do udržateľnej dopravnej infraštruktúry, kľúčových dopravných sietí a prostredia, ktoré poskytnú základ pre dlhodobý rast.

Hlavné výzvy, pred ktorými stojí Slovensko, sú zhrnuté nižšie a doplnené o názory služieb Komisie na hlavné priority v oblasti financovania, ktoré treba riešiť s využitím fondov SSR. Týmito výzvami sa nemožno zaoberať len na národnej úrovni, ale pri ich riešení by bolo vhodné

⁵ 30%, ak pre to budú existovať vhodné podmienky

⁶ Na základe existujúcich opatrení Komisia hlási pokrok pri plnení cieľov Kiótskeho protokolu (KOM(2012)626), 24.10.2012

⁷ Po implementácii Smernice o energetickej účinnosti v apríli 2013 sa uskutoční harmonizované monitorovanie plnenia cieľa zvýšiť energetickú efektívnosť o 20%

⁸ Členské štáty definujú/upravujú svoje ciele v súlade s novou dohodnutou metodológiou pre stanovenie cieľov uvedenou v článku 3 odsek 3 Smernice o energetickej efektívnosti. Tá bude k dispozícii až 30. apríla 2013.

využiť možnosti cezhraničnej alebo širšej spolupráce prostredníctvom programov spolupráce ako aj Stratégie EÚ pre podunajský región.

Slabá konkurencieschopnosť systém výskumu a inovácií (VaI)

Celková **konkurencieschopnosť** Slovenska je nízka a brzdená slabým podnikateľským prostredím. Prostredie regulačnej politiky Slovenska je obmedzujúce a dosahuje slabé výsledky v ukazovateľoch trhu s výrobkami, pretože vytvára prekážky podnikaniu, najmä v dôsledku regulačných a administratívnych kapacít a administratívnej záťaže kladenej na začínajúce podniky. Slovensko má celkovo **nízkú úroveň inovácií a kapacít pre moderné technologické riešenia**, najmä v MSP. Existujúce nástroje a stimuly, ktoré sa väčšinou opierajú o priame dotácie, sú neefektívne v podporovaní inovácií. V krajine existujú výrazné regionálne disparity.

Slovensko má **nedostatočne rozvinutý systém VaI** a jeden z najnižších podielov výdavkov na VaV v pomere k HDP v EÚ (v roku 2010 to bolo 0,63% oproti 2,0% v EÚ), preto je veľmi dôležité, aby pokračovalo v plnení svojho národného cieľa. Nedostatočné investície do VaV sú uskutočňované najmä v súkromnom sektore. Systém VaI čoraz viac využíva európske zdroje. Súčasné financovanie sa však vyznačuje neefektívnosťou, veľkou administratívnou záťažou a absenciou tematického zamerania. Vyše 80% verejnej pomoci smeruje do výskumu bez konkrétneho zamerania a všeobecných univerzitných fondov⁹. Slovenská stratégia výskumu, ktorá sa stala východiskom pre operačný program VaV, zahŕňa až 12 priorít a spôsobila fragmentáciu investícií. Slovensko okrem toho musí vypracovať národný plán výskumných infraštruktúr.

Absencia koordinovaných a cielených zásahov do výskumu, vzdelávania a inovácií spolu so slabou tvorbou ľudského kapitálu negatívne ovplyvnila výkonnosť. Zodpovednosť zostáva rozdrobená medzi rôznymi ministerstvami a agentúram. Výkonnosť Slovenska v oblasti základného a aplikovaného výskumu je nedostatočná, s nízkou úrovňou výstupov vedeckej činnosti. Je potrebné zlepšiť kvalitu výskumu, posilniť interakcie s podnikateľským sektorom, podporovať efektívny prenos poznatkov a šírenie výsledkov výskumu a mobilizovať inovačné prepojenia. Dôležité je aj posilňovanie spolupráce medzi inštitúciami a ich spájanie do sietí.

Zvyšovanie podielu obyvateľstva s ukončeným vysokoškolským vzdelaním nie je spojené so zvyšovaním kvality vyššieho vzdelávania a výskumu. Podiel ľudských zdrojov na vede a technológiách je oveľa nižší ako priemer a to isté platí aj o zamestnanosti v službách založených na znalostiach. Slovensko v posledných rokoch zvýšilo svoj podiel vysoko technologických sektorov, ale pomerne nízka kvalita školského vzdelávania, odbornej prípravy a vysokoškolského vzdelávania stále brzdí rastový potenciál.

Širokopásmové pokrytie sa v posledných rokoch výrazne zlepšilo a v roku 2010 dosiahlo úroveň 83% , no stále je pod priemerom EÚ 96%. Jeho dostupnosť a využívanie sú obmedzené najmä vo vidieckych oblastiach (55% resp. 6%).

Nedostatočne rozvinutá infraštruktúra

Slovensko má **hustú železničnú sieť**, ale jej kvalita je nízka. Sektor negatívne ovplyvňuje nedokončená reforma a nedostatočné investície, čoho výsledkom sú nevhodné traťové podmienky, veľmi vysoké náklady na renováciu a údržbu a zastaraný vozový park. Slovenská **cestná a železničná sieť je nedostatočne rozvinutá** v dôsledku nedostatočných investícií v minulosti a obmedzenej údržby. Verejná cestná doprava vykazuje klesajúci trend. Investície do **čistej mestskej hromadnej dopravy** na základe plánov udržateľnej mestskej dopravy boli zanedbávané napriek rastúcej dopravnej záťaži v hlavných mestských centrách, najmä v Bratislave.

⁹ Národné správy Erawatch 2010: Slovensko

Absencia komplexnej stratégie alebo **generelu** zahŕňajúceho všetky druhy dopravy je dôležitým obmedzujúcim faktorom a brzdou identifikácie a prioritizácie významných investícií do infraštruktúry v národnom aj širšom regionálnom meradle. Nedostatočné plánovanie a zmeny politiky, napríklad v diaľničnom sektore, výrazne oneskorili implementáciu, čo negatívne ovplyvnilo najmä budovanie hlavného západovýchodného diaľničného koridoru. Veľmi vysoké jednotkové náklady na novú alebo renovovanú infraštruktúru sú spôsobené nielen členitou topografiou v niektorých oblastiach, ale aj nekvalitným plánovaním, projektovaním a obstarávaním. Slovensko by sa malo aktívnejšie zaoberať hodnotou za peniaze z investícií do infraštruktúry.

Nekvalitný systém vzdelávania, nedostatočne využívaný potenciál pracovného trhu a vysoká nezamestnanosť mladých ľudí¹⁰

Slovensko má jednu z najnižších **úrovní investícií do vzdelávania v pomere k HDP** v EÚ. Výsledkom je nízka kvalita vzdelávania, čo má negatívny dopad na zamestnanosť a výskumno-inovačný potenciál krajiny.

Veľmi vysoká miera nezamestnanosti mladých ľudí (patriaca medzi najvyššie v EÚ) je odrazom súčasnej ekonomickej situácie a všeobecnejšie **nesúladu medzi vzdelávaním a prípravou (VaP) a potrebami pracovného trhu**. Vysoká miera nezamestnanosti absolventov odborného vzdelávania a prípravy (OVaP) ako aj problémy s možnosťou zamestnania absolventov vyššieho vzdelávania (VV) dokazujú, že systémy VaP nie sú schopné reagovať na požiadavky ekonomiky. Účasť dospelých na celoživotnom vzdelávaní patrí medzi najnižšie v EÚ.

V oblasti **vyššieho vzdelávania** súčasný trend zápisu študentov na vysoké školy (priveľa sa hlási na spoločenskovedné štúdium a príliš málo na prírodovedné štúdium a štúdium so zameraním na technológie, strojárstvo a manažment (STEM) a IT) vytvára riziko, že štrukturálne rozdiely na pracovnom trhu zostanú zachované aj v strednom a dlhom období a negatívne ovplyvnia výskum a inovácie.

Miery zamestnanosti na Slovensku sú nižšie ako priemer EÚ pre obe pohlavia a pre všetky vekové kategórie. **Dlhodobá nezamestnanosť** (9,2%) patrí medzi najvyššie v EÚ. Existuje popri nedostatku pracovnej sily a týka sa najmä nekvalifikovaných pracovníkov, dopyt po ktorých bude pravdepodobne klesať. **Miera nezamestnanosti** mladých ľudí počas krízy výrazne rástla a v roku 2011 dosiahla 33,5% (priemer EÚ je 21,4%). Dlhodobá nezamestnanosť mladých ľudí na Slovensku je najvyššia v EÚ (54,4% oproti 30,1%) a vyjadruje nízku možnosť zamestnania mladých ľudí a nedostatočné prepojenie vzdelávania s potrebami pracovného trhu. Miera zamestnanosti starších osôb (55 - 64) je rovnako pod priemerom EÚ a možnosť ich zamestnania je nepriaznivo ovplyvnená nedostatočným prístupom k celoživotnému vzdelávaniu.

Účasť žien na pracovnom trhu je pomerne nízka, najmä v prípade mladších a starších vekových skupín. Miera zamestnanosti žien s deťmi je nižšia ako priemer EÚ a je negatívne ovplyvnená problémami pri zosúladovaní rodinného a pracovného života, nedostatkom dostupných opatrovateľských zariadení, najmä jasí a zariadení pre seniorov. Horizontálna a vertikálna segregácia pohlaví v sektoroch, rodové stereotypy a rozdiely v odmeňovaní žien a mužov tiež negatívne ovplyvňujú zamestnanosť žien. Vnútna mobilita pracovníkov je veľmi nízka. Miera zamestnanosti vo vidieckych oblastiach je oveľa nižšia ako v mestských oblastiach (57,8% oproti 68,5% v roku 2010).

Je potrebné posilniť kapacitu **verejných služieb zamestnanosti** a efektívnosť a účinnosť aktívnych politik pracovného trhu (APPT).

Prah **chudoby** na Slovensku je pomerne nízky a vyjadruje komparatívne nízky HDP na obyvateľa. Podiel osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením je pod priemerom

¹⁰ Pozri SWD, s. 15-19: Pracovný trh, politika vzdelávania a sociálne politiky, a SZP 4, 5 a 6.

EÚ, ale vážna hmotná núdza zostáva výrazne nad priemerom EÚ, predovšetkým vo vidieckych oblastiach. Oveľa lepšia situácia je v Bratislavskom kraji.¹¹

Chudoba a sociálne vylúčenie postihujú najmä **marginalizované rómske komunity**.

(MRK) väčšinou žijú v segregovaných vidieckych oblastiach v často nevyhovujúcich podmienkach. MRK čelia vyššiemu riziku chudoby a veľkým prekážkam pri integrácii do pracovného trhu, hlavného systému vzdelávania a adekvátnej zdravotnej starostlivosti. Prístup Slovenska v tomto programovom období nepriniesol skutočný pokrok z dôvodu nedostatočnej koordinácie a slabej implementácie.

Neefektívne využívanie prírodných zdrojov

Slovensko sa zaviazalo obmedziť nárast **emisií skleníkových plynov (SP)** v sektoroch, ktoré nie sú zahrnuté do európskeho systému obchodovania (napr. stavebníctvo, doprava, poľnohospodárstvo) na 13% do roku 2020 (oproti roku 2005). Aj keď sa ich objem postupne znižuje, Slovensko zostáva **piatou energeticky najnáročnejšou krajinou EÚ**. To odráža nedostatočné investície do úspory energií v minulých obdobiach a vysokú konečnú spotrebu energie v priemyselnom sektore (37,5% oproti priemeru EÚ 25,3%) a to aj napriek skutočnosti, že ceny elektriny v priemysle patria medzi najvyššie v EÚ. Slovensko definovalo dlhodobý konečný cieľ v oblasti úspor energie pre rok 2020 s úsporou 0,5% za rok. Tento cieľ sa nezdá veľmi ambiciózny, keď vezmeme do úvahy potenciál pre úspory energie. Nedostatok dostupných produktov financovania a absencia zmluvnej energetickej služby, relatívne nízka informovanosť a nedostatočné odborné kapacity zostávajú prekážkou uvoľnenia úspor, najmä v sektore bývania a verejných budov. Slovensko sa zaviazalo, že do roku 2020 dosiahne 14 percentný podiel energie z obnoviteľných zdrojov (OZ) na hrubej konečnej spotrebe energie. V roku 2010 podiel OZ, najmä vodnej energie a tuhej biomasy, dosiahol 9,8%, čo je pod priemerom EÚ (11,7%). Národný právny rámec pre podporu obnoviteľnej energie vo forme vstupných poplatkov bol implementovaný až v roku 2009 a podlieha častým zmenám.

Celkový objem **komunálneho odpadu** vytvorený Slovenskom patrí medzi najnižšie v EÚ (322 kg na obyvateľa oproti 524 kg, v roku 2009). Približne 80% tohto odpadu sa však ešte stále skladuje na skládkach. Podiel komunálneho odpadu, ktorý sa spaľuje, predstavuje 11% (priemer EÚ 20%), zatiaľ čo recyklovaný odpad tvorí len 4%. Slovensko nesplnilo väčšinu cieľov, ktoré si vytýčilo v národnom pláne odpadového hospodárstva pre obdobie rokov 2006 - 2010.

Slovensko má veľké množstvo **vodných zdrojov** a počet vodovodných prípojek sa zvýšil. Napriek tomu znečistenie vody stále predstavuje výzvu a hrozí, že približne polovica vodných plôch nesplní cieľ dosiahnuť dobrý stav vôd, vyplývajúci z Rámcovej smernice EÚ o vode, do roku 2015. Kontamináciu podzemnej a povrchovej vody dusičnanmi a inými znečisťujúcimi látkami spôsobuje najmä intenzívne hospodárenie a chovné zariadenia. Slovensko s určitými problémami uplatňuje na 33% svojho územia akčný program Pásma ohrozené dusičnanmi (POD) v zmysle smernice EÚ o dusičnanoch¹².

Slovensko má významné **zdroje biodiverzity** (29% územia je zahrnutých do systému Natura 2000 oproti priemeru EÚ 12%), pričom hlavné hrozby sú intenzívne poľnohospodárstvo, doprava, lesné hospodárstvo v niektorých oblastiach a opustenie poľnohospodárskej pôdy v iných. Značné úsilie bude musieť byť vynaložené na splnenie cieľov Stratégie biodiverzity EÚ do roku 2020¹³.

Záplavy, kontaminácia a erózia pôdy (postihujúca cca 35% poľnohospodárskej pôdy) by mohli rásť so zmenou klímy, čo by malo negatívne ekonomické dôsledky pre vidiecku ekonomiku a ekosystémy.

¹¹ Pozri SWD, s. 15-19: Pracovný trh, politika vzdelávania a sociálne politiky, a SZP 6

¹² smernica Rady 91/676/EHS o ochrane vôd pred znečistením spôsobeným dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov.

¹³ Oznámenie Komisie: Naše životné poistenie, náš prírodný kapitál: Stratégia biodiverzity EÚ do roku 2020 (KOM (2011) 244).

Aj keď znečistenie ovzdušia sa znížilo, Slovensko stále zápasí s problémom vysokého obsahu znečisťujúcich látok v ovzduší.

Slabá verejná správa

Slovensko zaznamenáva relatívne **slabé výsledky v niektorých ukazovateľoch verejnej správy** (napr. v ukazovateľoch Svetovej banky - kvalita a efektívnosť verejnej správy, zákonnosť, možnosť vyjadriť svoj názor, zodpovednosť a kontrola korupcie). Podľa posledného prieskumu Transparency International - Indexu vnímania korupcie sa Slovensko umiestnilo medzi piatimi členskými štátmi EÚ s najnižším hodnotením. To nepriaznivo ovplyvňuje podnikateľské prostredie aj účelnosť a efektívnosť vynakladania verejných prostriedkov, a znižuje potenciál rastu slovenskej ekonomiky.

Verejná správa je charakterizovaná nekvalitným riadením ľudských zdrojov, vysokou fluktuáciou zamestnancov (často spojenou s politickým cyklom) a nedostatočnými analytickými kapacitami. To bráni vypracovaniu a implementácii politik a efektívnemu poskytovaní verejných služieb a budovaniu dôležitých verejných infraštruktúr.

Je potrebné zvýšiť efektívnosť **občianskoprávneho systému**. Existujúce prieťahy a oneskorenia sťažujú prístup občanov a podnikateľov k spravodlivosti a spôsobujú, že veľa súdnych sporov zostáva nevyriešených. Obmedzené využívanie alternatívnych foriem riešenia sporov bráni uvoľneniu súdnych zdrojov.

Implementácia predpisov v oblasti obstarávania je neefektívna, pričom časová náročnosť tendrov a náklady uchádzačov o verejné zákazky sú nadpriemerné a počas auditov sú často zistené závažné nedostatky.

Dostupnosť služieb elektronickej verejnej správy pre podnikateľov sa blíži k priemeru EÚ, ale služby elektronickej verejnej správy poskytované občanom stále nie sú dostatočne rozvinuté.

2. PRIORITY PRE FINANCOVANIE

Fondy SSR budú jedným z najdôležitejších nástrojov pri riešení hlavných rozvojových výziev pre Slovensko a pri uskutočňovaní stratégie Európa 2020. Každý fond by mal považovať za prioritu tie oblasti politiky, ktoré sú predmetom Špecifických odporúčaní pre krajiny a národných programov reforiem. V oblasti vidieckeho rozvoja a rybného hospodárstva priority pre financovanie prispievajú aj k Spoločnej poľnohospodárskej politike a k Spoločnej politike v oblasti rybného hospodárstva. Za týmto účelom zásah fondov SSR sa musí sústrediť na obmedzený počet priorít. Skúsenosti ukazujú, že tematické zameranie umožňuje zvýšiť efektívnosť verejných zásahov dosiahnutím kritického množstva s reálnymi dopadmi na sociálno-ekonomickú situáciu krajiny a jej regiónov. V čase fiškálnej konsolidácie má prioritizácia mimoriadny význam.

V tomto dokumente navrhujeme päť vzájomne sa dopĺňajúcich a posilňujúcich priorít financovania v súlade so špecifickými výzvami pre krajiny¹⁴. Odrážajú význam potrieb financovania a možný príspevok k rastu a tvorbe pracovných miest. Prezentácia neuvádza priority financovania podľa ich dôležitosti.

Nižšie sú uvedené priority, ktoré by Komisia chcela spolufinancovať na Slovensku v budúcom programovom období 2014 - 2020. Nová programovacia architektúra je dostatočne pružná, aby bola schopná reagovať na nové výzvy a nečakané udalosti, ktoré umožnia preprogramovanie v odôvodnených prípadoch.

¹⁴ Tematické ciele v navrhovaných nariadeniach a ich súvislosť s oblastami financovania sú opísané v prílohe.

2.1 Podnikateľské prostredie priaznivé pre inovácie

Kvalita inovačného systému na Slovensku v národnom aj širšom regionálnom kontexte a v kontexte EÚ určí dlhodobú konkurencieschopnosť podnikov a tým vyhládka rastu a schopnosť vytvárať udržateľné pracovné miesta. Táto priorita financovania by mala získať väčšiu podporu v relatívnom finančnom vyjadrení oproti programovému obdobiu 2007 - 2013.

Zlepšiť inovačnú schopnosť a konkurencieschopnosť podnikov s cieľom zvýšiť pridanú hodnotu a stimulovať rast a tvorbu pracovných miest

MSP sú hlavným zdrojom tvorby pracovných miest. Prioritou by malo byť zvyšovanie konkurencieschopnosti a udržateľnosti MSP vrátane tých, ktoré pôsobia vo vidieckych oblastiach, a podnikov pôsobiacich v poľnohospodárstve, potravinárskom a vodohospodárskom sektore. Podpora MSP by mala prejsť od tradičných investícií napríklad k sektorom a projektom orientovaným na inovácie (vrátane eko-inovácií). Mala by sa zameriavať najmä na odstraňovanie nedostatkov trhu a podporovanie prepojení na dobrú prax a príležitosti v zahraničí. Aj podpora sociálnych podnikov môže prispieť k rastu pracovných miest. V poľnohospodárstve je potrebné znovu vyvážiť tradičné investície (napr. do poľnohospodárskych strojov) v prospech inovatívnejších projektov vytvárajúcich pridanú hodnotu a činnosti, ktoré prispievajú k dosahovaniu environmentálnych a klimatických cieľov. Finančná podpora by mala prejsť od pomoci založenej na nenávratných príspevkoch k finančným nástrojom (počiatočný kapitál, úvery, záruky alebo ekviténné nástroje), aby sa maximalizovalo využívanie obmedzených grantových fondov a zvýšil pákový efekt prostredníctvom súkromného financovania. Je potrebné vziať do úvahy ponaučenia z výrazne oneskorenej implementácie iniciatívy JEREMIE v tomto programovom období.

Zlepšiť výkonnosť v oblasti výskumu a inovácií vrátane kvality vyššieho vzdelávania a zvýšiť objem súkromných investícií do VaI

Je dôležité zlepšiť kvalitu každého prvku „**znalostného trojuholníka**“ - vzdelávania, výskumu a inovácií. Vzhľadom na nízku kvalitu systému vysokoškolského vzdelávania je potrebné postupne prechádzať na inovácie. Dostatočne rozvinutý ľudský kapitál zostáva hlavným predpokladom zabezpečenia efektívnosti VaI a dosiahnutia udržateľných výsledkov. Je potrebné zamerať sa na vytváranie podnikateľského prostredia podporujúceho inovácie s cieľom stimulovať súkromné výskumné a inovačné (VaI) činnosti a zlepšiť prenos poznatkov medzi verejným a súkromným sektorom. Projekty a opatrenia musia byť založené na národnej/regionálnej „výskumnej a inovačnej stratégii pre inteligentnú špecializáciu“ a zameriavať sa na efektívny prenos poznatkov a technológií, mobilizáciu inovačných prepojení, rozvoj klastrov, šírenie a prijímanie nových technológií, rozvoj prístupu k rizikovému kapitálu a pôžičkám za úvery a vzdelávanie odborníkov pre príslušné sektory.

Rozvíjať elektronické hospodárstvo a podporovať prístup v oblastiach, kde neexistuje trh, a zavádzanie IKT

Potenciál **IKT** pre podporu rastu, konkurencieschopnosti a inovácií treba mobilizovať prostredníctvom rozvoja siete a sektorov elektronických služieb. V súlade s cieľmi Digitálnej agendy zlepšenie prístupu k IKT by sa malo zameriavať na investície do sietí zabezpečujúcich prístup novej generácie (PNG), zatiaľ čo vo vzdialených, riedko osídlených oblastiach by mal byť podporovaný normálny širokopásmový prístup (Slovensko potrebuje dokončiť projekt budovania širokopásmovej infraštruktúry, ktorý sa v tomto programovom období oneskoruje). Podpora rozvoja a využívania elektronického obchodu a elektronických služieb medzi podnikmi, ako aj elektronickej verejnej správy (využívanie skúseností z tohto programového obdobia) a riešení elektronického obstarávania zlepši podnikateľské prostredie podporujúce inovácie.

Zlepšiť ekonomické prostredie vo vidieckych oblastiach vrátane súvisiacej infraštruktúry (len EPFRV)

Vzhľadom na výrazné územné disparity existujúce na Slovensku bude potrebné vynaložiť úsilie zamerané na podporu konkurencieschopnosti na regionálnej úrovni. Podpora podnikania a ekonomickej diverzifikácie v zaostalých vidieckych oblastiach bude možno vyžadovať okrem iného vybudovanie alebo zdokonalenie základnej miestnej infraštruktúry a služieb, ktoré sú predpokladom rastu a tvorby nových pracovných príležitostí (napr. riešiť problém nedostatočnej prepojenosti (na diaľnice), nízkeho širokopásmového pokrytia, vybudovať spoločné zariadenia pre vidiecky cestový ruch, zabezpečiť marketing miestnych výrobkov, atď.).

2.2 Infraštruktúra pre hospodársky rast a tvorbu pracovných miest

Riadne naplánovaná moderná infraštruktúra zlepšuje dostupnosť a prepojenosť regiónov a zvyšuje ich atraktivnosť pre investorov a tým kladie základy pre vyššiu konkurencieschopnosť, podnikateľský rozvoj a hospodársky rast a pre vytváranie nových pracovných miest. Investície by mali slúžiť na vyplňanie medzier a chýbajúcich spojení v základnej infraštruktúre Slovenska na národnej aj cezhraničnej úrovni, s dôrazom na udržateľnejšiu, ekologickejšiu a nákladovo-efektívnejšiu dopravnú infraštruktúru. Aj keď sa očakáva, že v čisto finančnom vyjadrení táto oblasť financovania zostane pre Slovensko dôležitá, jej relatívny podiel na celkovom financovaní by sa mal znížiť v porovnaní s programovým obdobím 2007 - 2013.

Zlepšiť dostupnosť a udržateľné druhy dopravy

Investície do dopravy musia vychádzať z kľúčových priorít identifikovaných v národnom genereli dopravy a zameriavať sa na základnú sieť TEN-T. Je potrebné vytvoriť úzky koordinačný mechanizmus s nástrojom Spájame Európu. V železničnej doprave by sa mal klásť dôraz na rozvoj nákladovo efektívneho, veľmi kvalitného a interoperabilného železničného systému, ktorý bude reagovať na skutočné potreby osobnej a komerčnej dopravy. V cestnej doprave sa treba zamerať na budovanie základného systému diaľnic a rýchlostných ciest a venovať dostatočnú pozornosť dopytu po doprave, bezpečnosti cestnej premávky a životnému prostrediu. Pozornosť treba venovať aj rozvoju vnútroštátnych vodných tokov pre nákladnú dopravu, v prípade potreby s využitím spolupráce nadviazanej v rámci Dunajskej stratégie.

Udržateľná mestská mobilita by mala byť aktívne podporovaná prostredníctvom plánov udržateľnej mestskej dopravy založených na integrovanom prístupe.

2.3 Rast ľudského kapitálu a zlepšenie účasti na pracovnom trhu

Rozvoj ľudského kapitálu by mal byť hlavným predmetom záujmu pre Slovensko. Fondy SSR by mali prispieť k rastu a tvorbe pracovných príležitostí prostredníctvom investícií do ľudského kapitálu a zabezpečenia jeho úplného využitia. To vyžaduje zintenzívnenie úsilia s cieľom sústrediť investície na tematické ciele zamestnanosti a vzdelávania v súlade so ŠOK. Tým by sa mal zvýšiť relatívny podiel investícií realizovaných z fondov SSR oproti programovému obdobiu 2007 - 13. Prioritou by malo byť riešenie problémov týkajúcich sa marginalizovaných rómskych komunít a veľká časť dostupných zdrojov by mala byť použitá na podporu sociálneho začleňovania.

Posilňovať všetky úrovne vzdelávania s cieľom zvýšiť jeho kvalitu a význam pre pracovný trh

Zvyšovanie ich vplyvu na pracovný trh a sústredenie investícií realizovaných z fondov SSR do vzdelávania by sa malo posilniť a zamerať na zlepšovanie *kvality vzdelávania* na všetkých úrovniach. Zabezpečenie kvality môže pomôcť systému vyššieho vzdelávania pri príprave absolventov, ktorí sú dôležití pre pracovný trh, a prispieť k rozvoju výskumno-inovačného potenciálu krajiny.

Odborná príprava a účasť na *celoživotnom vzdelávaní*, najmä nekvalifikovaných a starších osôb, môžu pomôcť pri prekonávaní problémov vedúcich k nesúladu medzi výsledkami vzdelávania a potrebami pracovného trhu. Efektívny systém celoživotného vzdelávania by mohol aspoň čiastočne kompenzovať nedostatky pôvodného systému VaP a pomôcť pri znižovaní nesúladu

medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami. Nedostatok zručností v povolaniach by mohol byť vyriešený prostredníctvom vytvorenia systémov duálneho učňovského vzdelávania založených na mechanizmoch zabezpečenia kvality.

Zlepšiť prístup k zamestnanosti a integrovať ohrozené skupiny do pracovného trhu

Investície realizované z fondov SSR by sa mali zamerať na odstraňovanie prekážok na pracovnom trhu pre najohrozenejšie skupiny: dlhodobo nezamestnaných a starších ľudí, ženy a osoby ohrozené sociálnym vylúčením. Silnejšie verejné služby zamestnanosti budú kľúčovým nástrojom pre dosiahnutie týchto cieľov.

Aby znížilo mieru dlhodobej nezamestnanosti, Slovensko musí implementovať opatrenia začleňujúce dlhodobo nezamestnaných a neaktívnych ľudí do pracovného trhu a zvyšujúce zamestnateľnosť jednotlivcov, ktorí zápasia s viacerými nevýhodami, ako aj opatrenia podporujúce udržateľnú samostatne zárobkovú činnosť a podnikanie. Tieto opatrenia by mali súčasne pomôcť vyriešiť problém dlhodobej nezamestnanosti vo vidieckych oblastiach.

Aby sa zvýšila účasť žien na pracovnom trhu, investície realizované z fondov SSR musia podporovať opatrenia podporujúce rovnosť mužov a žien a zosúladienie pracovného a súkromného života. To zahŕňa zvyšovanie dostupnosti kvalitných a dostupných zariadení starostlivosti o deti, najmä jasli a škôlok. Ďalej sem patrí podpora politík zameraných na boj proti rodovým stereotypom vo vzdelávaní a na pracovnom trhu a znižovanie rozdielov v odmeňovaní mužov a žien; podporovanie rovnováhy v pracovnom živote, podporovanie pružnejších pracovných dohôd (práca na čiastočný úväzok) a vyvázenejšie rozdelenie opatrovateľských povinností medzi mužom a ženou.

Investície realizované z fondov SSR by mali podporovať aj aktívne začleňovanie osôb, ktorým z rôznych dôvodov hrozí sociálne vylúčenie.

Zvýšiť účasť mladých ľudí na pracovnom trhu

Vysoká miera nezamestnanosti mladých ľudí vyžaduje individualizovaný prístup vrátane odbornej prípravy a aktivačných opatrení pre mladých ľudí, ktorí nepracujú ani sa nevzdelávajú, vyššej účasti nekvalifikovaných mladých ľudí na vzdelávaní učňovského typu v spoločnostiach a zavedenie systémov „ochrany mladých“.

Podporovať sociálnu integráciu marginalizovaných rómskych komunít (MRK)

Navyše, investície by sa mali zamerať na riešenie problému chudoby a sociálneho vylúčenia, ktoré postihuje najmä MRK na Slovensku. Veľmi nedostatočný pokrok, ktorý bol dosiahnutý v tomto programovom období, naznačuje, že riešením tohto problému je oveľa aktívnejšie a koordinovanejšie čerpanie, napríklad na dobrú prax a podporovanie spoločných projektov s ďalšími partnermi. Táto práca by mala byť aj v budúcnosti založená na integrovanom prístupe vrátane vzdelávania (poskytovanie podpory predškôlkom a študentom), bývania, pracovného trhu a zdravotníctva, ako je uvedené v Národnej stratégii integrácie Rómov a v odporúčaniach Komisie.

2.4 Udržateľné a efektívne využívanie prírodných zdrojov

Racionálne hospodárenie so zdrojmi je jednou z najdôležitejších ekonomických a environmentálnych výziev. Efektívne využívanie zdrojov zlepšuje konkurencieschopnosť a poskytuje príležitosť pre vznik nových pracovných miest, a súčasne chráni prírodné zdroje. Očakáva sa, že investície z fondov SSR sa v porovnaní s programovým obdobím 2007 - 2013 zvýšia.

Podpora prechodu na energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo

Prechod na ekonomiku založenú na efektívnejšom využívaní zdrojov s nízkym obsahom uhlíka je dôležitý pre strednodobú a dlhodobú konkurencieschopnosť slovenskej ekonomiky. Dôraz sa musí klásť na zvyšovanie energetickej účinnosti, najmä vo verejných budovách a MSP,

podporovanie eko-inovácií, integrovaných nízkouhlíkových a energetických stratégií vrátane miestnej energetickej infraštruktúry (napr. efektívnejšie vykurovacie systémy). Je potrebné zabezpečiť väčšie využitie finančných nástrojov a propagovať udržateľnú produkciu a distribúciu ekologických obnoviteľných zdrojov energie (OZE), najmä prostredníctvom inovačných technológií a projektov. Súčasne je potrebné zlepšiť ukladanie uhlíka a znížiť emisie vo vidieckych oblastiach.

Ochrana životného prostredia, prispôsobenie sa zmene klímy a lepšie hospodárenie s prírodnými zdrojmi

Prioritou zostáva zlepšenie hospodárenia s odpadmi a vodou. Investície sa musia zamerať na činnosti, ktorých najvyššou prioritou je čo najefektívnejšie plnenie požiadaviek smerníc EÚ, najmä v sektore odpadových vôd a tuhého odpadu (rešpektujúc cieľ dosiahnuť dobrý stav vody a hierarchizáciu odpadov). Relatívne vysoké náklady na investície do rozvoja infraštruktúry treba znížiť prostredníctvom lepšieho plánovania a obstarávania projektov. Efektívne využívanie zdrojov musí byť posilnené podporovaním udržateľného hospodárenia s pôdou a vodou a zachovania prírodných zdrojov. To by malo zahŕňať ochranu biodiverzity (vrátane lokalít Natura 2000 a oblastí s vysokou prírodnou hodnotou) ako aj zabezpečenie odolnosti voči zmene klímy (napr. predchádzanie povodňam pomocou riešení založených na ekosystéme) a ochrany ovzdušia.

V prípade potreby je potrebné využiť rámec ustanovený Dunajskou stratégiou pre efektívnejšiu spoluprácu so susednými krajinami pri riešení záležitostí týkajúcich sa ochrany životného prostredia a zmeny klímy.

2.5 Moderná a odborná verejná správa

Moderná a odborná verejná správa je základným predpokladom pre dosiahnutie cieľov Národného programu reforiem, podporovanie pracovných miest a rastu v súlade so stratégiou Európa 2020, a pre celkové zvýšenie efektívnosti verejných služieb a verejných výdavkov na Slovensku. Efektívne verejné služby sú dôležité aj pre vytváranie a podnikateľsky priaznivého prostredia. Potreby financovania v tejto oblasti treba posudzovať na základe jasnej stratégie, ktorá by mala zhodnotiť súčasnú situáciu. Relatívny podiel financovania z fondov SSR by sa mal zvýšiť zo svojej súčasnej nízkej úrovne oproti programovému obdobiu 2007 - 2013.

Reformovať verejnú správu s cieľom zlepšiť kvalitu verejných služieb, efektívnosť verejných výdavkov a podporovať podnikateľsky priaznivé prostredie

Fondy SSR by mali podporovať komplexnú reformu verejnej správy, pričom prioritou by mali byť opatrenia zvyšujúce kvalitu verejných služieb, zlepšujúce riadenie ľudských zdrojov, posilňujúce analytické kapacity pre rozvoj politik a zvyšujúce kvalitu výdavkov. Zlepšenie správy daní, boj proti korupcii a posilňovanie efektívnosti a nezávislosti súdnictva a polície môžu výrazne prispieť k vytvoreniu lepšieho podnikateľského prostredia.

Fondy SSR by mali podporovať aj budovanie kapacít a ďalšie opatrenia, ktoré umožnia občianskej spoločnosti, aby plnila silnejšiu úlohu verejného dohľadu. Posilnenie schopnosti občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov monitorovať a prispievať k tvorbe a implementácii verejnej politiky zvýši zodpovednosť verejného sektora a prispeje k uskutočňovaniu efektívnych reforiem.

Investície z fondov SSR do elektronickej verejnej správy by mali byť súčasťou systematického prístupu s cieľom znížiť administratívnu záťaž pre občanov a podnikateľov.

3. FAKTORY ÚSPECHU PRE EFEKTÍVNE PLNENIE

Popri finančnej konsolidácii štrukturálne reformy plnia kľúčovú úlohu pri zvyšovaní celkovej efektívnosti a schopnosti prispôbiť sa a tým aj pri zvyšovaní rastového potenciálu slovenskej ekonomiky. Súčasne sú kľúčovými podmienkami pre úspešnú implementáciu fondov SSR, ktoré budú mať optimálne dopady, len ak bude existovať vhodný politický, právny a administratívny rámec.

Nové nariadenie o spoločných ustanoveniach bude preto obsahovať **ex ante kondicionality**, t.j. **predpoklady pre efektívne a účelné využívanie fondov EÚ**.

Slovensko by malo urýchliť proces hodnotenia ustanovený v návrhu nariadenia Komisie o spoločných ustanoveniach vrátane identifikácie ex ante kondicionalít, ktoré môžu byť použité, a preskúmania, či existujú nedostatky v ich plnení. Slovensko by malo začať s Komisiou dialóg o možných nedostatkoch, len čo bude mať k dispozícii prvé výsledky svojho hodnotenia, pred formálnym predložením programov. Komisia formálne preskúma informácie poskytnuté Slovenskom v rámci svojho hodnotenia Partnerskej dohody a programov.

Ak v čase predloženia Partnerskej dohody Komisii nie sú podmienky ex ante splnené, slovenské orgány budú musieť určiť súbor opatrení, ktoré bude treba prijať na národnej a regionálnej úrovni, a harmonogram ich plnenia. Všetky ex ante kondicionality musia byť splnené v dohodnutom termíne, no najneskôr do dvoch rokov po prijatí Partnerskej dohody alebo do 31. decembra 2016.

Komisia identifikovala niekoľko ex ante kondicionalít spojených s uvedenou prioritou financovania pre fondy SSR, na ktorých splnenie bude zjavne treba vynaložiť veľa úsilia na základe skúseností zo súčasného programového obdobia a vzhľadom na SZP 2012. Tieto podmienky sú:

- existencia národnej stratégie a/alebo regionálnych inovačných stratégií inteligentnej špecializácie;
- existencia komplexného národného generelu dopravy;
- aktívne politiky pracovného trhu navrhnuté a plnené v súlade so smernicou o zamestnanosti;
- inštitúcie pracovného trhu modernizované a posilnené v súlade so smernicou o zamestnanosti;
- existencia národnej stratégie alebo regionálnych stratégií pre zvyšovanie kvality a efektívnosti vysokoškolského vzdelávania;
- existencia národného a/alebo regionálneho politického rámca pre celoživotné vzdelávanie v súlade s politickými smernicami na úrovni EÚ;
- existencia stratégie pre posilňovanie administratívnej efektívnosti členského štátu vrátane reformy verejnej správy;
- správna transpozícia smerníc EÚ, týkajúcich sa najmä energetickej účinnosti a životného prostredia, do národného práva;
- vhodný systém zaznamenávania, ktorý umožní systematické monitorovanie výdavkov štátnej pomoci¹⁵;
- vypracovanie viacročného národného strategického plánu pre akvakultúru a rozvoj národných administratívnych kapacít pre zber údajov o tomto sektore.

¹⁵ Slovensko by malo zabezpečiť nezávislosť Ministerstva financií od orgánov poskytujúcich pomoc, aby malo dostatok zdrojov (rozpočet a kvalifikovaných zamestnancov), aby sa s ním boli konzultované návrhy opatrení štátnej pomoci a aby sa jeho názory brali do úvahy.

Efektívna verejná správa a efektívne inštitúcie sú kľúčovými determinantmi efektívnych verejných investícií. Za posledné roky Slovensko minulo značné sumy technickej pomoci na platby za administratívne kapacity, ktoré implementujú fondy SSR (vrátane špeciálneho OP Technická pomoc EFRR v tomto období). Fluktuácia zamestnancov je však veľmi vysoká a ovplyvňovaná politickým cyklom. Navyše celková koordinácia prostriedkov a programov je vo všeobecnosti slabá. To v mnohých prípadoch negatívne ovplyvnilo implementáciu, napríklad opatrení podporujúcich marginalizované rómske komunity. Oblasťami, v ktorých sú potrebné zlepšenia, sú riešenie opakujúcich sa problémy s verejným obstarávaním a výberom projektov, znižovanie administratívnej záťaže pre príjemcov, boj proti korupcii a zlepšovanie kapacít strategického hodnotenia.

4. PRIORITA PRE EURÓPSKU ÚZEMNÚ SPOLUPRÁCU

V rámci cieľa európskej územnej spolupráce EFRR podporuje cezhraničnú a nadnárodnú spoluprácu. Slovenské cezhraničné programy by mohli využiť strategickejší prístup a zameranie sa na obmedzený počet priorít s hmatateľnými dopadmi. Cezhraničné činnosti a projekty v súlade s podobným úsilím národno-špecifických programov, by sa mali zamerať na odstraňovanie hlavných nedostatkov v doprave, na zlepšovanie dostupnosti pohraničných regiónov (vrátane multimodálnej verejnej dopravy), odstraňovanie prekážok mobility pracovnej sily, podporovanie výmen know-how a realizáciu spoločných inovačných projektov, aby slovenské regióny mohli využiť poznatky, schopnosti a infraštruktúru nachádzajúcu sa v ich bezprostrednom susedstve. Je potrebné posilňovať spoluprácu v oblasti životného prostredia s cezhraničnými dopadmi, napr. opatrenia zamerané na zlepšovanie kvality vôd alebo protipovodňové opatrenia.

Stratégia EÚ pre podunajský región posilňuje strategický prístup k projektom spolupráce na Slovensku. Napríklad uľahčuje aktívnejšiu účasť v oblasti budovania znalostnej spoločnosti, najmä v prípade veľkých projektov, ako sú výskumná infraštruktúra, ako aj riešenia rôznych problémov, napríklad zlepšovanie kvality vôd. Sú potrebné opatrenia posilnenej spolupráce venujúce zvýšenú pozornosť najmä zlepšovaniu riadenia navigácie na základe integrovaných, multimodálnych projektov pre makroregión. Slovensko by malo zabezpečiť potrebné financovanie týchto opatrení, v prípade potreby aj v rámci špecifických programov pre krajiny.

PRÍLOHA

Táto príloha obsahuje postupy pre efektívne programovanie a plnenie, hodnotenie potrieb financovania vo vzťahu k tematickým cieľom a hodnotenie špecifických aspektov administratívnych kapacít.

A. POSTUPY PRE EFEKTÍVNE PROGRAMOVANIE A PLNENIE

Oblasti investícií vyžadujúce špeciálne zdôvodnenie

Na základe skúseností z predchádzajúcich programových období a vzhľadom na najnaliehavejšie rozvojové potreby Slovenska, v prípade budúcich investícií EFRR v oblastiach uvedených nižšie Komisia očakáva osobitné zdôvodnenie ich užitočnosti pre dosiahnutie cieľov Európa 2020 a rešpektovanie nasledujúcich úvah¹⁶:

- Všeobecná infraštruktúra vzdelávania (s výnimkou cieľovej infraštruktúry potrebnej pre dosiahnutie špecifických cieľov identifikovaných v pozičnom dokumente vo vzťahu k predškolskému vzdelávaniu, OVaP a celoživotnému vzdelávaniu): vzhľadom na presun

¹⁶ Zoznam nie je úplný.

veľkej časti výdavkov na infraštruktúru vzdelania z regionálnych OP, ku ktorému došlo v tomto období, a na kľúčové priority pre využívanie obmedzených fondov SSR by mali byť financované najmä z národných prostriedkov;

- Infraštruktúra zdravotnej starostlivosti: Slovensko má v súčasnom programovom období samostatný OP Zdravotníctvo, ktorý je z finančného hľadiska úspešný; budúce investície, pokiaľ nie sú súčasťou napríklad stratégie znižovania chudoby, by však mali byť financované najmä z národných prostriedkov;
- Miestne komunikácie a verejné osvetlenie: mali by byť financované prevažne prostredníctvom národného financovania. Miestne komunikácie by mali byť podporované z fondov SSR, len ak prispievajú k podpore ekonomického rozvoja znevýhodnených mestských a vidieckych obcí a oblastí;
- Komerčné zariadenia cestovného ruchu, napr. hotely, rekreačné zariadenia a kúpele: tieto by mali byť financované zo súkromných prostriedkov. Na druhej strane základná verejná turistická infraštruktúra, informácie, cezhraničná spolupráca, malé zariadenia, vidiecka turistika atď. by mali predstavovať možné oprávnené použitie pre fondy SSR v niektorých oblastiach, napríklad ako prostriedok diverzifikácie a uvoľnenia ekonomického potenciálu vidieckych oblastí.

Územné problémy

Na Slovensku s výrazným západo-východným a severo-južným členením regionálne disparity v sociálno-ekonomickom rozvoji zostávajú veľké, pričom ekonomické aktivity sa sústreďujú v regióne, v ktorom sa nachádza hlavné mesto krajiny. Ukazovatele stratégie Európa 2020 na regionálnej úrovni vykazujú podobnú schému. Približne 88% obyvateľstva SR žije v 7 „konvergenčných“ regiónoch, ktoré sú klasifikované ako prevažne vidiecke a prechodné regióny.

Podpora z fondov EÚ pre regióny a rozvoj miest v období rokov 2007 - 2013 je výrazne fragmentovaná a prepojenia medzi sektorovými politikami a regionálnou politikou sú nedostatočné. Samosprávne regióny v súčasnosti implementujú cca 38% rozpočtu na regionálne programy ako sprostredkovateľské orgány (verejná turistická infraštruktúra, obnova sídel a regionálne komunikácie).

V rámci vidieckeho rozvoja Slovensko v rokoch 2007 - 2013 vyčlenilo veľmi obmedzené finančné zdroje na zlepšovanie základných služieb a kvality života vo vidieckych oblastiach a neuprednostnilo jasne investície prispievajúce k hospodárskemu rozvoju vidieckych oblastí.

Slovensko by malo kriticky zhodnotiť skúsenosti a ponaučenia z programového obdobia 2007 - 2013 vrátane architektúry systému implementácie, pojmu pólov rastu¹⁷ a dopadov prístupu použitého pri odstraňovaní územných disparít v sektorálnych programoch, regionálnych programoch a v programoch vidieckeho rozvoja.

Slovensko by malo:

- analyzovať príčiny vzniku disparít medzi regiónmi a v rámci niektorých regiónov, najmä pozdĺž západo-východnej a severo-južnej osi, a identifikovať silné stránky a nedostatky v regionálnych ekonomikách;
- vyvinúť strategickejší a integrovanejší prístup k územnému rozvoju, berúc do úvahy širší regionálny a podunajský kontext;
- zabezpečiť vyvážený udržateľný územný rozvoj, ktorý zmenší rozvojové rozdiely medzi regiónmi a v rámci jednotlivých regiónov a medzi mestskými centrami a vidieckymi regiónmi, a najmä vytvoriť účinnejší koncept pólov rastu;

¹⁷ 82 inovačných pólov rastu a 891 kohéznych pólov rastu (pojem zavedený v NSRR 2007 - 2013). SWD (2012)496 final, 11.09.2012.

- uviesť v programoch, čím prispievajú k integrovanému prístupu k územnému rozvoju vrátane plánovaného integrovaného prístupu k udržateľnému rozvoju miest.

Programovanie architektúry

Navrhovaná legislatíva pre fondy SSR pre obdobie rokov 2014 - 2020 poskytuje dodatočnú pružnosť potrebnú na to, aby programy v každom členskom štáte boli zostavené tak, aby čo najlepšie vyhovovali ich inštitucionálnej štruktúre. Príloha I pozmeneného návrhu Komisie pre nariadenie o spoločných ustanoveniach obsahuje prvky Spoločného strategického rámca¹⁸ a rôzne možnosti pre integrované prístupy k programovaniu s cieľom dosiahnuť počas implementácie koordináciu a synergie, ktoré by Slovensko malo preskúmať.

O rovnováhe financovania, počte programov, národno-spezifickej a adresnej územnej spolupráci a najvhodnejšej architektúre bude treba rozhodnúť v partnerstve so zainteresovanými stranami na Slovensku a v rokovaní s Komisiou. Toto rozhodnutie bude vychádzať aj z dôkladného hodnotenia administratívnych kapacít inštitúcií, ktoré by mohli byť poverené riadením programov, a vezme do úvahy ich výkonnosť v súčasnom programovom období.

Komplementarita a synergia

Pri čerpaní programov sa treba snažiť o synergiu nielen medzi piatimi fondmi SSR, ale aj s ďalšími nástrojmi EÚ, napr. s programom Erasmus pre všetkých, Azylovým a migračným fondom, Horizontom 2020 a s Programom pre sociálnu zmenu a inovácie, s programom LIFE (najmä pre integrované projekty) a s Nástrojom na prepojenie Európy (NPE). NPE môže poskytnúť prostriedky na financovanie projektov na základnej sieti TEN-T - najmä na koridoroch základnej siete TEN-T¹⁹ - ako aj horizontálnej priority, napr. dopravné riadiace systémy alebo multimodálne spojenia. NPE môže iniciovať aj súkromné investície a PPP prostredníctvom finančných nástrojov. Okrem toho, „projektové dlhopisy“ môžu pomôcť dostupnosť dlhového financovania pre veľkú infraštruktúru. Je dôležité, aby všetky fondy a nástroje úzko a hladko spolupracovali.

Veľmi žiaduca je aj úzka koordinácia medzi využívaním fondov SSR a finančnými stratégiami Európskej investičnej banky a Európskej banky pre obnovu a rozvoj.

Integrované územné investície (IÚI) v politike súdržnosti umožňujú prierezovú implementáciu častí programov a môžu poskytnúť pružnosť pod úrovňou programu, ktorá umožní vykonanie integrovaných opatrení. Ak si Slovensko zvolí tento mechanizmus, malo by definovať vhodnú štruktúru riadenia pre každú investíciu IÚI a určiť riadiaci orgán. V programoch je potrebné definovať prostriedky vyčlenené pre IÚI.

Partnerská dohoda by mala uvádzať príspevok k integrovanému prístupu k územnému rozvoju, a prípadne aj plánovaný integrovaný prístup k udržateľnému rozvoju miest. Mala by identifikovať mestá, v ktorých budú implementované stratégie udržateľného rozvoja miest, alebo princípy určené pre ich identifikáciu.

Miestny rozvoj riadený spoločenstvom (MRRS) ponúka integrovaný prístup „zdola nahor“ v reakcii na komplexné územné a miestne výzvy prostredníctvom účasti miestnych obcí. Slovensko by malo predstaviť svoj prístup, pokiaľ ide o MRRS, naprieč fondmi SSR s uvedením hlavných výziev, cieľov a priorít, typov území, úlohy miestnych akčných skupín a rôznych fondov SSR a koordinačných mechanizmov. Slovensko by malo počítať aj s poskytnutím predbežnej podpory miestnym aktérom. Vzhľadom na veľkosť slovenského sektora akvakultúry a príslušnú finančnú alokáciu by bolo vhodné, keby sa zástupcovia tohto sektora podieľali na

¹⁸ SWD (2012)496 v konečnom znení, 11. 9. 2012

¹⁹ V SK: Balticko-jadranský koridor a koridor Hamburg/Rostock - Burgas - Piraeus - Lefkosia

rozvoji a implementácii miestnych stratégií v kontexte viacfondového prístupu koordinovaného prostredníctvom iných fondov EÚ. Vzhľadom na navrhovaný viacfondový prístup k miestnemu rozvoju riadenému spoločenstvom by sa objem prostriedkov vyčlenených pre program LEADER mal ešte zväčšiť.

Prípadné použitie spoločných akčných plánov treba účinne a efektívne využiť, aby sa tieto plány zamerali na relevantné činnosti, najmä v rámci ESF, s cieľom maximalizovať výhody vyplývajúce z možností zjednodušených nákladov.

Financovanie bude v súlade s pravidlami EÚ o poskytovaní štátnej pomoci a malo by byť obmedzené len na nevyhnutné minimum. Financovanie by malo zlepšiť skutočné nedostatky trhu, pričom deformácie hospodárskej súťaže by mali byť obmedzené na minimum.

B. HODNOTENIE POTRIEB FINANCOVANIA VO VZŤAHU K TEMATICKÝM CIEĽOM

V nasledujúcich častiach predkladáme názor služieb Komisie na priority pre fondy SSR pre Slovensko. Tieto časti boli vypracované na základe podrobnej analýzy krajiny službami Komisie a vybrané z 11 tematických cieľov, ktoré vychádzajú z návrhov Komisie pre Nariadenie o spoločných ustanoveniach²⁰ pre fondy SSR schválených Komisiou 6. októbra 2011. Týchto 11 tematických cieľov prevádza stratégiu Európa 2020 na operačné ciele, ktoré budú podporované z fondov SSR.

Týchto jedenásť tematických cieľov je spoločných pre politiku súdržnosti, vidieckeho rozvoja a pre námornú a rybársku politiku; zabezpečujú, aby zásahy v rámci týchto politík smerovali k dosiahnutiu spoločných cieľov, cieľov stratégie Európa 2020. Poskytujú prehľad možných cieľov financovania pre celú EÚ. V závislosti od špecifickej situácie každého členského štátu sa potom uskutoční užší výber po dohode s národnými orgánmi. Výzvy a oblasti financovania pre Slovensko zodpovedajú nasledujúcim tematickým cieľom:

Priority financovania	Súvisiace tematické ciele
Podnikateľské prostredie podporujúce inovácie <ul style="list-style-type: none"> • Posilniť inovačnú kapacitu a konkurencieschopnosť podnikov s cieľom zvýšiť pridanú hodnotu a stimulovať rast a tvorbu pracovných miest • Zlepšiť výskum a inovačnú výkonnosť vrátane kvality vyššieho vzdelávania a zvýšiť podiel súkromných investícií do VaI • Budovať elektronické hospodárstvo a podporovať prístup v oblastiach zlyhania trhu a zavádzanie IKT • Zlepšiť ekonomické prostredie vo vidieckych oblastiach vrátane súvisiacej miestnej infraštruktúry (len EPFRV) 	Posilnenie výskumu, technického rozvoja a inovácií Zlepšenie dostupnosti, využívania a kvality informačno-komunikačných technológií Zvýšenie konkurencieschopnosti MSP, poľnohospodárstva a akvakultúry Investície do vzdelávania, rozvoja schopností a celoživotného vzdelávania
Infraštruktúra pre hospodársky rast a tvorbu pracovných miest <ul style="list-style-type: none"> • Zlepšiť dostupnosť a udržateľný typy dopravy 	Podpora udržateľnej dopravy a odstraňovania prekážok v hlavných sieťových infraštruktúrach
Rast ľudského kapitálu a lepšia účasť na pracovnom trhu <ul style="list-style-type: none"> • Posilniť všetky úrovne vzdelávania s cieľom zvýšiť jeho kvalitu a význam pre pracovný trh • Zlepšiť prístup k zamestnanosti a integráciu zraniteľných skupín do pracovného trhu • Zvýšiť účasť mladých ľudí na pracovnom trhu • Podporovať sociálnu integráciu marginalizovaných rómskych komunít 	Podpora zamestnanosti a mobility pracovnej sily Podpora sociálneho začleňovania a boja proti chudobe Investície do vzdelávania, rozvoja schopností a celoživotného vzdelávania
Udržateľné a efektívne využívanie prírodných zdrojov <ul style="list-style-type: none"> • Podporovať prechod na energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo 	Podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch Propagácia prispôsobovania sa zmene klímy, prevencia

²⁰ KOM(2011)615 v konečnom znení/2;

http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/proposals_2014_2020_en.cfm#1

• Ochrana životného prostredia, prispôsobenie sa zmene klímy a lepšie hospodárenie s prírodnými zdrojmi	a riadenie rizík Ochrana ŽP a propagácia efektívneho využívania zdrojov
Moderná a odborná verejná správa • Uskutočniť reformu verejnej správy s cieľom zlepšiť kvalitu verejných služieb, efektívnosť verejných výdavkov, a podporovať priaznivé podnikateľské prostredie	Posilnenie inštitucionálnych kapacít a efektívnej verejnej správy Zlepšenie dostupnosti, využívania a kvality informačno-komunikačných technológií

PRIORITA FINANCOVANIA: PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE PODPORUJÚCE INOVÁCIE

Ciele priority financovania „**Podnikateľské prostredie podporujúce inovácie**“ budú dosiahnuté najmä prostredníctvom tematických cieľov 'Posilňovať výskum, technický rozvoj a inovácie', 'Zlepšiť dostupnosť, využívanie a kvalitu informačno-komunikačných technológií', 'Posilniť konkurencieschopnosť MSP, poľnohospodárskeho sektora a sektora rybolovu a akvakultúry' a 'Investovať do vzdelávania, rozvoja schopností a celoživotného vzdelávania'.

Tematický cieľ: Posilňovať výskum, technologický rozvoj a inovácie

Hlavný cieľ stratégie Európa 2020	Súčasný stav	Národný cieľ 2020 v NPR
Investovať 3% HDP EÚ do výskumu a rozvoja (% HDP)	0.63% (2010)	1%
Špecifické odporúčanie pre krajiny č. 5, 2012: Zlepšiť kvalitu vyššieho vzdelávania posilňovaním zabezpečenia kvality a orientáciou na výsledky.		

V prípade tohto tematického cieľa sa priorita financovania premieta do nasledujúcich prioritných a špecifických cieľov vyjadrujúcich špecifické výzvy pre krajiny, ktoré budú podporované z fondov SSR. Tematický cieľ by mal byť implementovaný v súlade s národnou/regionálnou „Výskumnou a inovačnou stratégiou pre inteligentnú špecializáciu“ vypracovanou s účasťou všetkých zainteresovaných strán, ako aj s prioritami identifikovanými v Oznámení o EVP schválenom Komisiou 17. júla 2012²¹.

1. Podporovať investície podnikov do VaI prostredníctvom inteligentnej špecializácie a zlepšovania podnikateľského prostredia

- Zamerať sa na zvyšovanie výskumných a inovačných kapacít a výkonnosti a vytváranie pracovných miest vo výskume. Uľahčovať mobilitu výskumných pracovníkov medzi priemyslom a akademickým prostredím.
- Podporovať prenos poznatkov a technológií, podporovať a komercializovať výsledky výskumu vrátane šírenia a prijímania nových technológií (napr. nízkouhlíkových energetických technológií uvedených v Strategickom pláne energetických technológií²², základných podporných technológií²³) prostredníctvom intenzívnejšej spolupráce medzi podnikateľmi, výskumnými organizáciami a univerzitami.
- Uľahčovať súkromné investície do vznikajúcich technológií a sektorov s cieľom vytvárať činnosti s vyššou pridanou hodnotou založené na vyššej intenzite poznatkov a stimulovať ďalší rast sektorov služieb (napr. IKT).
- Podporovať skupinový prístup a spoluprácu medzi skupinovými organizáciami a znalostnými inštitúciami, a to aj v tzv. zelených sektoroch rastu.
- Stimulovať vývoj inovačných výrobkov, procesov a služieb (napr. uľahčovať nízkouhlíkové a zdrojovo efektívne hospodárstvo) prostredníctvom podporovania tvorivých služieb a návrhárstva, najmä pre MSP a verejné služby.

²¹ KOM(2012) 392 v konečnom znení

²² SET-P: http://ec.europa.eu/energy/technology/set_plan/Set_plan_en.htm

²³ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/files/kets/hlg_report_final_en.pdf

- Podporovať inovácie v širokom zmysle (technologické, netechnologické, eko-inovácie atď.) zvýšením počtu nástrojov a zlepšovaním ich celkovej účinnosti vrátane verejného obstarávania inovácií v kľúčových oblastiach verejného sektora. Vytvoriť ponuku finančných nástrojov „šitú na mieru“ inovačným rýchlo rastúcim spoločnostiam.

2. Zlepšovať infraštruktúru VaI a príslušné kapacity s cieľom rozvíjať excelentnosť v oblasti VaI a podporovať kompetenčné centrá, najmä centrá európskeho záujmu

- Podporovať excelentnosť v oblasti vedy vrátane vyššieho vzdelávania a aplikovaného výskumu súvisiaceho s projektmi európskeho záujmu a oblasti, ktoré budú identifikované na základe Stratégie inteligentnej špecializácie, vychádzajúc zo správne definovaných „skupín excelencie“ (napr. centier excelencie, veľkých univerzitných centier a výskumných parkov, atď.). Podporovať efektívny prenos poznatkov a vytváranie sietí výskumných skupín na národnej úrovni a na úrovni EÚ.
- Vytvoriť a podporovať systém s cieľom prilákať výskumných pracovníkov, najmä mladých výskumníkov.
- Podporovať spoločné programovacie iniciatívy ako aj účasť na alebo budovanie kapacít pre verejno-verejné partnerstvá v rámci programu Horizont 2020 (ERA-NET²⁴ a článok 185 iniciatívy). Celkovo zabezpečiť synergie s programom Horizont 2020.
- Optimalizovať využívanie a rozvoj existujúcej infraštruktúry VaI; zamerať sa na podporovanie strategických, veľmi kvalitných infraštruktúrnych projektov v súlade s prioritnými oblasťami a s národným plánom schváleným v ESFRÍ²⁵.
- Posilňovať inovačnú kapacitu a spoluprácu aktérov v rámci „znalostného trojuholníka“ na národnej úrovni a na úrovni EÚ (napr. prostredníctvom iniciatívy EÚ Inovačné Partnerstvo).
- Posilňovať cezhraničný obeh poznatkov. Využiť rámec spolupráce stratégie EÚ pre podunajský región na prenos poznatkov, šírenie dobrých praxí a spoločné projekty.

Pre zabezpečenie realizácie investícií prostredníctvom fondov SSR v rámci tohto tematického cieľa je potrebné splnenie príslušných ex ante kondicionálít do roku 2014. Okrem toho, riadenie a plnenie by mohli zlepšiť nasledujúce všeobecné ciele:

- Vypracovať národnú/regionálnu „Výskumnú a inovačnú stratégiu pre inteligentnú špecializáciu“ s cieľom poskytnúť súdržný a integrovaný rámec pre cielené investície vrátane opatrení na mobilizáciu súkromných investícií. Stratégia by mala vychádzať z národných/regionálnych silných stránok a konkurenčných výhod a úplne vyjadrovať regionálne špecifiká. Mala by zabezpečiť, aby sa fondy SSR sústredili na obmedzený súbor dôležitých oblastí so skutočným potenciálom rastu. Základným princípom musí byť účasť príslušných zainteresovaných strán, napr. podnikateľov, na procese tvorby stratégie. Je potrebné podniknúť okamžité kroky s cieľom urýchliť prípravu a zabezpečiť úzku koordináciu s účasťou všetkých zainteresovaných strán. Hodnotenie a „ponaučenia“ zo súčasného programového obdobia sú veľmi dôležité a mali by prispieť k tomuto procesu.
- Revidovať a posilniť zodpovednosť inštitúcií za podporovanie oblasti politiky a zabezpečiť užšiu koordináciu a efektívnu činnosť zúčastnených ministerstiev a agentúr vrátane lepšej koordinácie medzi regionálnou a národnou úrovňou aj naprieč hranicami. Urýchliť implementáciu kritického množstva opatrení s cieľom zlepšiť rámec VaI vrátane štrukturálnych reforiem a reformy financovania opísanej v existujúcich stratégiách²⁶ a v NPR.

²⁴ Vytvorenie siete národných výskumných programov v európskom výskumnom priestore

²⁵ Európskeho strategického fóra o výskumných infraštruktúrach - ESFVI. Slovensko v súčasnosti nemá Národný plán pre výskumnú infraštruktúru.

²⁶ Aktualizácia dlhodobého plánu štátnej vedecko-technickej politiky do roku 2015 (Stratégia Fénix), Stratégia pre podporu inovácií 2011 - 2013, Stratégia Minerva 2.0.

- Posilniť systém vyššieho vzdelávania s cieľom zvýšiť výstupy výskumnej a inovačnej činnosti. Mobilizovať kvalifikovaný ľudský kapitál v oblasti VaI zvýšením kvality vzdelávania a podporovať spoluprácu medzi priemyslom a univerzitami. Riešiť problém úniku mozgov zo Slovenska.
- Maximalizovať dopady a efektívnosť zdrojov prostredníctvom prioritizácie a koncentrácie investícií. Podporovať využívanie medzinárodného benchmarkingu a noriem kvality pre pridelenie financovania. Zlepšiť prístup na základe faktov a hodnotiacu kultúru týchto politik.
- Vytvárať regionálne alebo národné partnerské zariadenia pre projekty plánu ESFVI.

Opatrenia v rámci tohto tematického cieľa môžu prispieť, ak je to potrebné, k príslušným zásahom identifikovaným v rámci tematických cieľov zameraných na MSP, nízkouhlíkové hospodárstvo, zmena klímy, životné prostredie a efektívne využívanie zdrojov, zamestnanosť a vzdelávanie²⁷.

Tematický cieľ: Zlepšiť dostupnosť, využívanie a kvalitu informačno-komunikačných technológií

Fondy SSR by mali sústrediť svoje zásahy na nasledujúce priority a špecifické ciele vyjadrujúce národno-špecifické výzvy:

1. Rozširovanie širokopásmového pripojenia a zavádzanie vysokorychlostných sietí

- Podporovať rozširovanie infraštruktúry pre prístupové siete novej generácie podľa národných/regionálnych plánov s cieľom dosiahnuť ciele vysokorychlostného prístupu EÚ so zameraním na oblasti, ktoré trpia nedostatkom súkromných investícií.
- Plánované opatrenia by mali vziať do úvahy špecifické znevýhodnenia a potreby vidieckych oblastí.
- Identifikovať sprievodné opatrenia s cieľom zmierniť náklady a uľahčiť súkromné investície prostredníctvom využitia synergie do stavebníctva a spoločné investície do iných infraštruktúr, napr. dopravných, energetických a vodovodných sietí; uľahčovať spoločné zavádzanie a využívanie existujúcej infraštruktúry a zefektívniť postup udeľovania práv prechodu.

2. Vývoj produktov a služieb IKT, rozvoj elektronického obchodu a zvyšovanie dopytu po IKT

- Vypracovať stratégiu pre poskytovanie cenovo dostupných, kvalitných a interoperabilných súkromných a verejných služieb podporovaných IKT a zvýšiť ich využívanie občanmi, podnikmi a verejnou správou (kapitola o digitálnom raste v „Stratégii inteligentnej špecializácie“) a ich dostupnosť pre postihnuté osoby.
- Stimulovať využívanie digitálnych technológií a e-obchodu najmä začínajúcimi a malými podnikmi s cieľom uľahčiť im prístup na trhy.

Pre zabezpečenie realizácie investícií prostredníctvom fondov SSR v rámci tohto tematického cieľa je potrebné splnenie príslušných ex ante kondicionalít do roku 2014. Okrem toho, riadenie a plnenie by mohli zlepšiť nasledujúce všeobecné ciele:

- Zhodnotiť efektívnosť výdavkov v súčasnom programovom období, a najmä zvážiť, ako by už dokončená digitalizácia archívov a kultúrnych artefaktov mohla lepšie uspokojiť potreby rozvoja podnikania a inovácií vo verejných službách.

²⁷ Tematické ciele 2, 3, 4, 5, 6, 8 a 10 podľa návrhu nariadenia

- Zamerať finančnú podporu EÚ na identifikované oblasti zlyhania trhu pomocou finančných nástrojov, pokiaľ je to možné.
- Revidovať a zlepšiť zodpovednosť inštitúcií za podporu oblasti politiky a zabezpečiť užšiu koordináciu a efektívnu činnosť zúčastnených ministerstiev a implementačných agentúr.
- Stimulovať využívanie služieb a aplikácií IKT, najmä vo vzdialených vidieckych oblastiach, čo uľahčí dosiahnutie cieľov EÚ 2020.

Opatrenia v rámci tohto tematického cieľa môžu prispieť, ak je to potrebné, k príslušným zásahom identifikovaným v rámci tematických cieľov zameraných na VaI, MSP, zamestnanosť, vzdelávanie a verejnú správu.²⁸

Tematický cieľ: Posilňovať konkurencieschopnosť MSP, poľnohospodárskeho sektora, rybolovu a akvakultúry

Špecifické odporúčanie pre krajiny č. 7, 2012: Zvýšiť kvalitu verejných služieb vrátane riadenia ľudských zdrojov a posilňovania analytické kapacít. Ďalej skracovať dĺžku súdnych konaní a posilniť úlohu Úradu verejného obstarávania ako nezávislého orgánu.

Fondy SSR by mali sústrediť svoje zásahy na nasledujúce priority a špecifické ciele vyjadrujúce národno-špecifické výzvy. Tematický cieľ by mal byť implementovaný v súlade s národnou/regionálnou „Výskumnou a inovačnou stratégiou pre inteligentnú špecializáciu“.

1. Podporovať podnikanie, najmä uľahčovaním ekonomického využívania nových myšlienok a podporovania vzniku nových firiem.

- Zabezpečiť prístup k financovaniu pre MSP s vysokou pridanou hodnotou, ktoré sa zameriavajú na vývoj nových výrobkov, efektívnu výrobu a/alebo efektívnu distribúciu, prostredníctvom finančných nástrojov (napr. poskytnutím počiatočného kapitálu, záruk, úverov, mezanínového a zakladajúceho kapitálu).
- Podporovať rozvoj MSP v rýchlo rastúcich sektoroch ako sú napr. kultúrne a tvorivé odvetvia a súvisiace služby.
- Podporovať konkurencieschopnosť MSP prostredníctvom ďalšieho vzdelávania kvalifikovaných zamestnancov.
- Podporovať používanie zelených technológií, eko-inovácií, inovačnej a udržateľnej výroby a spotreby v MSP, a to aj v agropotravinárskom sektore a v akvakultúre.
- Sprevádzať reštrukturalizáciu fariem a podporovať generačnú výmenu v poľnohospodárskom sektore, opierajúcu sa o poradenské služby.
- Zvýšiť informovanosť spotrebiteľov o udržateľných a ekologických výrobkoch vrátane potravín z rýb a potravín akvakultúry.
- Podporovať sociálne podniky ponúkajúce vysoký stupeň inovácií v riadiacich a výrobných procesoch.
- Rozvíjať schopnosti a podporovať prenos poznatkov v poľnohospodárskom, agropotravinárskom a lesníckom sektore v oblastiach, ktoré súvisia s udržateľnými poľnohospodárskymi praktikami a využívaním nových technológií, prispôbením sa zmene klímy a s ich zmierňovaním.

²⁸ Tematické ciele 1, 3, 10 a 11 podľa návrhu nariadenia

- Rozvíjať potenciál akvakultúry a cestovného ruchu na výletných lodiach.

2. *Vyvíjať nové podnikateľské modely pre MSP, najmä pre internacionalizáciu*

- Prijímať zlepšené riadiace a organizačné systémy v dodávateľskom reťazci a zlepšiť organizáciu trhu s cieľom podporiť konkurencieschopnosť a schopnosť vytvárať pridanú hodnotu.
- Využívať rozšírené možnosti v rámci novej politiky vidieckeho rozvoja v oblastiach, ako sú program kvality, začlenenie primárnych výrobcov potravinového reťazca, rozvoj krátkych dodávateľských reťazcov a vytváranie skupín výrobcov.
- Využiť vznik rôznych klastrov a platforiem (regionálnych, národných, cezhraničných a nadnárodných) na umiestnenie slovenských sektorov a MSP na globálnom trhu, v prípade potreby s použitím dostupných mechanizmov spolupráce.
- Ďalej zvyšovať potenciál sektorov bio-ekonomiky s cieľom zachovať a vytvárať hospodársky rast a pracovné miesta vo vidieckych a v priemyselných oblastiach (napr. využívanie biomasy na miestnej úrovni), pri zabezpečení ochrany životného prostredia a znižovaní závislosti na fosílnych palivách.

Pre zabezpečenie realizácie investícií prostredníctvom fondov SSR v rámci tohto tematického cieľa je potrebné splnenie príslušných ex ante kondicionálít do roku 2014. Okrem toho, riadenie a plnenie by mohli zlepšiť nasledujúce všeobecné ciele:

- Úplne implementovať existujúce aj plánované opatrenia v rámci NPR a ostatné iniciatívy vlády zamerané na zlepšenie všeobecného prostredia pre podnikanie na Slovensku a maximalizovať efektívnosť podpory poskytovanej EÚ pre MSP.
- Prijímať špecifické opatrenia pre efektívnu implementáciu zákona o malom podnikaní (ZMP) vrátane zlepšovania legislatívy o meškanií platieb v obchodných transakciách a o úpadku.
- Vo všeobecnosti podpora MSP by mala prejsť od tradičných investícií k uprednostneniu napríklad sektorov/projektov orientovaných na inovácie, plánov mikrofinancovania a pod., kde sa jasne prejavujú nedostatky alebo zlyhania trhu. V poľnohospodárstve je potrebné vyvážiť tradičné investície (napr. do poľnohospodárskych strojov) v prospech inovačnejších projektov a projektov vytvárajúcich pridanú hodnotu, ako aj činností, ktoré sú mimoriadne priaznivé pre dosahovanie environmentálnych a klimatických cieľov.
- Výrazne prejsť od pomoci založenej na grantoch k finančným nástrojom (počiatočný kapitál, úvery, záruky alebo ekvité nástroje) s cieľom maximalizovať využívanie obmedzených finančných prostriedkov a zvýšiť pákový efekt prostredníctvom súkromného financovania. Je potrebné vziať do úvahy aj ponaučenia z oneskorenej implementácie iniciatívy JEREMIE.
- Cílené politické zásahy by mali byť zamerané na dokončenie hodnotových reťazcov konkurenčných domácich sektorov.

Opatrenia v rámci tohto tematického cieľa môžu prispieť, ak je to potrebné, k príslušným zásahom identifikovaným v rámci tematických cieľov zameraných na VaI, MSP, nízkouhlíkové hospodárstvo, životné prostredie a efektívne využívanie zdrojov, zamestnanosť a vzdelávanie.²⁹

Tematický cieľ: Investície do vzdelávania, rozvoja schopností a celoživotného vzdelávania

Fondy SSR by mali sústrediť svoje zásahy na nasledujúce priority a špecifické ciele vyjadrujúce špecifické výzvy pre krajiny:

²⁹ Tematické ciele 1, 3, 4, 6, 8 a 10 podľa návrhu nariadenia

1. Zlepšovať kvalitu, efektívnosť a otvorenosť vysokoškolského a rovnocenného vzdelávania s cieľom zvýšiť účasť a úroveň dosiahnutého vzdelania

- Posilňovať spoluprácu medzi inštitúciami vyššieho vzdelávania a ostatnými výskumnými inštitúciami a podnikmi na národnej aj cezhraničnej úrovni.
- Modernizovať didaktické zariadenia (laboratória) na fakultách, ktoré sú najdôležitejšie pre inovačnú schopnosť krajiny/regiónov.
- Zavádzať špecifické opatrenia napr. učňovskú prax vedeckých pracovníkov vo firmách s cieľom zlepšiť partnerstvo medzi vzdelávacími inštitúciami a podnikmi.

Opatrenia v rámci tohto tematického cieľa môžu prispieť, ak je to potrebné, k príslušným zásahom identifikovaným v rámci tematických cieľov zameraných na VaI, IKT, MSP, nízkouhlíkové hospodárstvo, zmena klímy, životné prostredie a efektívne využívanie zdrojov, zamestnanosť a sociálne začleňovanie.³⁰

PRIORITA FINANCOVANIA : INFRAŠTRUKTÚRA PRE HOSPODÁRSKY RAST A TVORBU PRACOVNÝCH MIEST

Ciele priority financovania **Infraštruktúra pre hospodársky rast a tvorbu pracovných miest** budú dosiahnuté najmä prostredníctvom tematického cieľa 'Podporovať udržateľnú dopravu a odstraňovať prekážky v kľúčovej sieťovej infraštruktúre'.

Tematický cieľ: Podporovať udržateľnú dopravu a odstraňovať prekážky v kľúčových sieťových infraštruktúrach

Fondy SSR by mal sústrediť svoje zásahy na nasledujúce priority a špecifické ciele vyjadrujúce národno-špecifické a širšie regionálne výzvy:

1. Podpora multimodálneho jednotného európskeho dopravného priestoru pomocou investícií do transeurópskej dopravnej siete (TEN-T)

- Investície do dopravnej infraštruktúry by sa mali sústrediť na nákladovo-efektívnu implementáciu základnej siete TEN-T s cieľom umožniť zlepšenia, ktoré musia byť vykonané do roku 2030. Pri príprave návrhov projektov treba vziať do úvahy geografické, mestské alebo environmentálne obmedzenia a dostupné finančné krytie.
- Niektoré základné úlohy je potrebné podrobnejšie preskúmať prostredníctvom vhodných predbežných štúdií uskutočniteľnosti, najmä železničný koridor Žilina - Košice; Druhé severo-južné cestné prepojenie; železničné prepojenia s Viedňou a Budapešťou; verejná doprava v Bratislave; a investície do vnútroštátnej vodnej dopravy.
- Fondy SSR by mali podporovať zavádzanie dopravných riadiacich systémov v súlade s príslušnými rozhodnutiami EÚ a s národnými plánmi (ERTMS, GSM-R)³¹ s cieľom zlepšiť interoperabilitu dopravných systémov.
- Bezpečnosť CP: pripraviť a uplatňovať systémový prístup k uskutočňovaniu príslušných opatrení zameraných na zvýšenie bezpečnosti CP, vrátane donucovacích opatrení, s cieľom zabezpečiť úplné uplatňovanie ustanovení Smernice 2008/96/ES o riadení bezpečnosti cestnej infraštruktúry. Každý program/projekt zameraný na investície do cestnej dopravy by sa mala výslovne zaoberať bezpečnosť CP, ktorá sa riadi politikou EÚ.

³⁰ Tematické ciele 1, 3, 4, 5, 8, 9 podľa návrhu nariadenia

³¹ ERTMS – Európsky systém riadenia železničnej dopravy; GSM-R - Globálny systém pre mobilné komunikácie - železnice.

- Posúdiť potenciál pre ekonomické a ekologické zlepšenia navigačných a multimodálnych zariadení na Dunaji a Váhu na Slovensku, aj v rámci spolupráce Stratégie EÚ pre podunajský región.
 - Poskytnúť pomoc pri dokončovaní železničnej siete TEN-T (najmä tratí určených pre železničné dopravné koridory č. 5, 7 a 9 na základe Nariadenia ES 913/2010).
- 2. Zlepšiť regionálnu mobilitu prostredníctvom pripojenia sekundárnych a terciálnych uzlov k infraštruktúre TEN-T**
- V súlade s generelom dopravy definovať prioritizáciu investícií do kľúčovej dopravy pripájajúcej sekundárne a terciálne uzly k infraštruktúre TEN-T (napr. obchvaty miest).
- 3. Budovať ekologické a nízkouhlíkové dopravné systémy a podporovať udržateľnú mestskú mobilitu**
- Vypracovať udržateľné plány mestskej dopravy pre hlavné mestské centrá s cieľom poskytnúť základ pre identifikáciu hlavných investičných priorít v čistej mestskej doprave vrátane električiek, vlakov, ekologických autobusov atď. Uplatňovať integrovaný prístup, spojiť energetiku, kvalitu ovzdušia a klímu s dopravou a úplne ich integrovať do udržateľných stratégií rozvoja miest.
- 4. Vytvorenie komplexného, kvalitného a interoperabilného železničného systému**
- Analyzovať nedostatočnú konkurencieschopnosť železničnej dopravy na Slovensku a odporučiť potrebné opatrenia na jej riešenie vrátane opatrení zameraných na zlepšenie hospodárenia a výkonnosti železničných podnikov.
 - Definovať podmienky pre spolufinancovanie vozového parku v budúcnosti. Dôraz treba kladať na synergie s projektmi budovania železničnej infraštruktúry.
 - Podporovať opatrenia zamerané na lepšiu integráciu rôznych typov dopravy, napr. intermodálnych centier, pričom prioritou by mali byť opatrenia zamerané na technickú harmonizáciu a interoperabilitu medzi systémami, predovšetkým pre kontajnerovú dopravu.

Pre zabezpečenie realizácie investícií prostredníctvom fondov SSR v rámci tohto tematického cieľa je potrebné splnenie príslušných ex ante kondicionalít do roku 2014. Okrem toho, riadenie a plnenie by mohli zlepšiť nasledujúce všeobecné ciele:

- Dokončiť národný generel dopravy s cieľom poskytnúť solídny základ pre programovanie financovania a identifikáciu hlavných priorít v súlade s dopravnou politikou EÚ (najmä politikou TEN-T), berúci do úvahy dostupné finančné zdroje. Plán by mal byť podrobený strategickému environmentálnemu hodnoteniu. Do generelu doplniť kapitolu o investíciách do rozvoja železničnej dopravy vrátane železničnej infraštruktúry, vozového parku, a o opatreniach pre zabezpečenie interoperability. Pripraviť realistický a zrelý zásobník projektov do roku 2014, najmä v železničnej doprave. Zaviesť vhodný systém pre hodnotenie a prioritizáciu projektov s podporou technických tímov JASPERS³².
- Podporovať dekarbonizáciu a znižovanie emisií v doprave vytvorením nákladovo-efektívnejšieho a konkurenčnejšieho železničného sektora prostredníctvom modernizácie

³² JASPERS - Joint Assistance to Support Projects in European Regions (Spoločná pomoc na podporu projektov v európskych regiónoch)

existujúcich koridorov s cieľom vyplniť veľké medzery v koridoroch základnej siete TEN-T v krajine vrátane zavádzania ERTMS, interoperability a modernizácie vozového parku.

- Zabezpečiť synergie s činnosťami financovanými v rámci nástroja Spájame Európu – Doprava, čo súčasne poskytne fondy na financovanie základnej siete TEN-T, najmä cezhraničných prepojení, a horizontálnych priorít, napr. riadenie dopravy alebo multimodálne prepojenia.
- Prostredníctvom efektívneho plánovania zabezpečiť riadnu údržbu dopravnej infraštruktúry. Za týmto účelom je potrebné uplatňovať pravidlo „užívateľ platí“, aby sa dosiahlo samofinancovanie údržby prostredníctvom zavedenia inteligentného systému spoplatňovania s cieľom zabezpečiť udržateľnú údržbu existujúcej infraštruktúry. Príjmy zo systémov spoplatňovania (nie prostriedky EÚ) by sa mali použiť na financovanie nákladov na údržbu.
- Zhodnotiť kapacity kľúčových orgánov zodpovedných za projekty dopravnej infraštruktúry a zavádzať efektívne opatrenia zamerané na budovanie kapacít s cieľom zlepšiť schopnosť plánovania, obstarávania a riadenia týchto projektov v súlade s medzinárodnou dobrou praxou.
- Analyzovať príčiny relatívne vysokých jednotkových nákladov na dopravnú infraštruktúru na Slovensku a odporučiť potrebné opatrenia pre riešenie tohto problému prostredníctvom lepšieho plánovania, projektovania, obstarávania alebo monitorovania implementácie projektov.
- Revidovať postupy pre riadenie posudzovania vplyvov na životné prostredie s cieľom zabezpečiť úplnú súlade s požiadavkami EÚ.
- Posúdiť odolnosť infraštruktúry voči prírodným a človekom spôsobeným katastrofám.
- Slovensko by malo vypracovať svoju budúcu stratégiu dopravy podľa európskej politiky, ktorej cieľom je znížiť emisie GHG a CO₂ - dlhodobý cieľ dekarbonizácie do roku 2050 (Plán postupu v energetike do roku 2050).

Opatrenia v rámci tohto tematického cieľa môžu prispieť, ak je to potrebné, k príslušným zásahom identifikovaným v rámci tematických cieľov zameraných na nízkouhlíkové hospodárstvo, životné prostredie a efektívne využívanie zdrojov.³³

PRIORITA FINANCOVANIA: RAST ĽUDSKÉHO KAPITÁLU A LEPŠIA ÚČASŤ NA PRACOVNOM TRHU

Ciele priority financovania '**Rast ľudského kapitálu a lepšia účasť na pracovnom trhu**' budú dosiahnuté najmä prostredníctvom tematických cieľov 'Podporovať zamestnanosť a mobilitu pracovnej sily', 'Podporovať sociálne začleňovanie a boj proti chudobe' a 'Investície do vzdelávania, rozvoja schopností a celoživotného vzdelávania'.

Tematický cieľ: Podporovať zamestnanosť a mobilitu pracovnej sily

Hlavný cieľ stratégie Európa 2020	Súčasný stav	Národný cieľ 2020 v NPR
Dosiahnuť 75% podiel zamestnaného obyvateľstva vo veku 20-64 rokov	65.1% (2011)	72%
Špecifické odporúčanie pre krajiny č. 4, 2012: Posilniť administratívne kapacity verejných služieb zamestnanosti s cieľom zlepšiť zacielenie, navrhovanie a hodnotenie aktívnych politík pracovného trhu pre zabezpečenie individualizovanejších služieb zamestnanosti pre mladých, dlhodobo nezamestnaných, starších pracovníkov a ženy. Zabezpečiť ponuku zariadení starostlivosti o deti. Znížiť daňovo-odvodové zaťaženie zamestnancov s nízkymi zárobkami a prispôsobiť systém dávok.		

³³ Tematické ciele 4 a 6 podľa návrhu nariadenia.

Fondy SSR by mali sústrediť svoje zásahy na nasledujúce priority a špecifické ciele vyjadrujúce špecifické výzvy pre krajiny:

1. Prístup k zamestnanosti pre uchádzačov o prácu a neaktívnych ľudí vrátane miestnych iniciatív zamestnanosti a podpory mobility pracovnej sily

- Rozvíjať cielené aktívne a preventívne opatrenia pracovného trhu s cieľom zvýšiť mieru zamestnanosti dlhodobo nezamestnaných osôb, pracovníkov s nízkou kvalifikáciou, starších ľudí a žien.
- Začleniť neaktívne osoby do pracovného trhu, zvýšiť zamestnateľnosť osôb čeliacich viacerým nevýhodám a postihnutých osôb vrátane tých, ktorí žijú vo vidieckych oblastiach.
- Posilniť kapacitu VSZ pre poskytovanie cielených a individualizovaných služieb zamestnanosti.
- Podporovať udržateľnú samostatne zárobkovú a podnikateľskú činnosť.
- Rozvíjať a podporovať inovačné, dostupné podmienky vhodné pre starších ľudí s cieľom udržať ich dlhšie v aktívnej činnosti.
- Zvýšiť mobilitu pracovnej sily.
- Podporovať začínajúce podniky a nepoľnohospodárske aktivity vo vidieckych oblastiach s cieľom diverzifikovať miestnu ekonomiku a vytvárať nové pracovné príležitosti.
- Podporovať tvorbu pracovných miest najmä in oblastiach ponúkajúcich nové zdroje rastu, ako sú zelená ekonomika, strieborná ekonomika, IKT, zdravotníctvo a sociálne služby.

2. Udržateľné začleňovanie mladých ľudí, ktorí nepracujú a neštudujú, do pracovného trhu

- Podporovať rýchly prechod zo školy do práce prostredníctvom cielených aktívnych politík pracovného trhu pre mladých ľudí a podporovať začínajúce podniky.
- Zvýšiť účasť mladých ľudí s nízkou kvalifikáciou na vzdelávaní učňovského typu vo firmách.
- Zavádzať programy „ochrany mládeže“ ponúkajúce opatrenia v oblasti ďalšieho vzdelávania a rekvalifikácie alebo aktivačné opatrenia všetkým mladým ľuďom, ktorí nepracujú a neštudujú, počas 4 mesiacov po ukončení školy.
- Podporovať rozvoj podnikateľských schopností mladých ľudí.

3. Rovnosť mužov a žien a zosúladenie pracovného a súkromného života

- Zvýšiť dostupnosť kvalitných, udržateľných a cenovo dostupných riešení v oblasti starostlivosti o deti, najmä jasli a škôlok, a dlhodobých opatrovateľských služieb pre seniorov s cieľom zvýšiť mieru zamestnanosti žien.
- Podporovať politiky a mobilizovať hospodárskych a sociálnych partnerov s cieľom odstrániť rodovú segmentáciu na pracovnom trhu, rozdiel v odmeňovaní žien a mužov ako aj nespravodlivé rozdelenie neplatennej opatrovateľskej práce.
- Odstraňovať rodové stereotypy v systémoch vzdelávania a podporovať voľbu povolania menej ovplyvnenú príslušnosťou k určitému pohlaviu.
- Podporovať inovačné spôsoby organizácie práce vrátane teleworkingu a pružnej pracovnej doby.

Zabezpečenie uskutočnenia investícií prostredníctvom fondov SSR v rámci tohto tematického cieľa vyžaduje, aby boli splnené príslušné ex ante kondicionality. Okrem toho, riadenie a plnenie by mohli zlepšiť aj nasledujúce všeobecné úvahy:

- Financovanie by malo byť zabezpečené prostredníctvom efektívneho programovania, ktoré zahŕňa reformné a systémové opatrenia zamerané na podporu komplexného prístupu, a prostredníctvom silných, špecializovaných inštitúcií.
- Zabezpečiť čo najvyššiu efektívnosť opatrení z hľadiska zamestnanosti.
- Fondy SSR by mali pružne reagovať na konkrétne potreby a podmienky zraniteľných osôb s cieľom potlačiť akúkoľvek diskrimináciu na pracovnom trhu.

Opatrenia v rámci tohto tematického cieľa môžu prispieť, ak je to potrebné, k príslušným zásahom identifikovaným v rámci tematických cieľov zameraných na VaI, IKT, MSP, nízkouhlíkové hospodárstvo, zmena klímy, životné prostredie a efektívne využívanie zdrojov, vzdelávanie a sociálne začleňovanie.³⁴

Tematický cieľ: Podporovať sociálne začleňovanie a boj proti chudobe

Hlavný cieľ stratégie Európa 2020	Súčasný stav	Národný cieľ 2020 v NPR
Znížiť počet obyvateľov EÚ ohrozených chudobou alebo vylúčením o 20 miliónov (oproti úrovni roka 2008)	+1 000 (v r. 2011)	- 170 000
Špecifické odporúčanie pre krajiny č. 6, 2012: Prijatť aktívne opatrenia pre zlepšenie prístupu ku kvalitnému školskému a predškolskému vzdelávaniu zraniteľných osôb vrátane Rómov. Zabezpečiť znovuzачlenenie dospelých do pracovného trhu prostredníctvom aktivačných opatrení a cielených služieb zamestnanosti, druhej šance na vzdelávanie a krátkodobého odborného vzdelávania.		

Fondy SSR by mali sústrediť svoje zásahy na nasledujúce priority a špecifické ciele vyjadrujúce špecifické výzvy pre krajiny:

1. Aktívne začleňovanie

- Znížiť počet ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, najmä ľudí mladších ako 18 rokov, pracovníkov s nízkou kvalifikáciou a domácností slobodných dvojíc s nezaopatrenými deťmi.
- Podporovať prechod od inštitucionálnej starostlivosti ku komunitnej (deinštitucionalizáciu) v súlade s Národnou stratégiou (761/2011, najmä v oblasti starostlivosti o deti, rehabilitačnej starostlivosti, starostlivosti o duševné zdravie a dlhodobej starostlivosti, so špeciálnym dôrazom na zlepšenie prístupu ku kvalitným službám.
- Poskytovať pomoc sociálnym podnikom.
- Vypracovať stratégiu nediskriminačného prístupu k bývaní pre ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením vrátane plánu zaoberajúceho sa nárokom osôb s dočasným pobytom v útulkoch alebo nezaregistrovaných obydliach na príspevok na domácnosť.
- Ďalej podporovať mládežnícke centrá a mládežnícku prácu s cieľom pomôcť mladým ľuďom s obmedzenými príležitosťami, prispieť k ich osobnému rozvoju, samostatnosti a iniciatívnosti.

2. Integrácia marginalizovaných komunit, napr. rómskych

- Implementovať politiky a opatrenia (v oblasti bývania, zamestnanosti, zdravotníctva, vzdelávania) uvedené v Národnej stratégii integrácie Rómov, berúc do úvahy odporúčania Komisie uvedené v Pracovnom dokumente Komisie [SWD(2012)133].

³⁴ Tematické ciele 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8 a 10 podľa návrhu nariadenia.

- Zlepšiť prístup Rómov ku kvalitnému inkluzívnemu vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve, a to aj prostredníctvom investícií do školskej infraštruktúry bez segregácie, zvyšovania účasti rodičov a zlepšenia domácej rodičovskej starostlivosti, predovšetkým v znevýhodnených oblastiach a mestských častiach zápasiacich s nedostatkom kapacít.
- Zvýšiť informovanosť o možnostiach, ktoré ponúka inkluzívne vzdelávanie v úzkom partnerstve s rodičmi, rodinami a obcami.
- Zrušiť špeciálne školy a triedy a integrovať žiakov späť do hlavného prúdu vzdelávania. Predchádzať a bojovať proti segregácii vo vzdelávaní.
- Zlepšiť dosiahnutú úroveň vzdelania, implementovať program celodenného vzdelávania, poskytovať mentorskú a tútorsku podporu žiakom a zvýšiť počet asistentov učiteľa (vrátane Rómov, ktorí pracujú ako asistenti učiteľa).
- Poskytovať účinnú pomoc študentom zo znevýhodnených alebo marginalizovaných rodín s cieľom umožniť im pokračovať v štúdiu na vyšších stredných a vysokých školách.
- Podporovať finančnú gramotnosť, riadenie dlhu a uľahčovanie sporenia.
- Zvyšovať povedomie o zdraví, podporovať využívanie existujúcich preventívnych zdravotníckych služieb a zdravý životný štýl a rozširovať program zdravotníckych mediátorov.

3. Podporovať fyzickú a ekonomickú regeneráciu znevýhodnených mestských a vidieckych komunít

- Podporovať fyzickú a ekonomickú regeneráciu znevýhodnených mestských a vidieckych oblastí, ktorá zníži územnú koncentráciu chudoby v súlade so stratégiou integrovaného miestneho rozvoja.
- Zlepšiť kvalitu života a zvýšiť atraktivnosť vidieckych oblastí podporovaním opatrení v oblasti spoločenského riadenia (s využitím skúseností z programu LEADER) a prostredníctvom investícií do zlepšenia drobnej infraštruktúry a prístupu k miestnym základným službám, ktoré sú podmienkou ich ekonomického rozvoja za účelom udržania obyvateľstva na vidieku.

Zabezpečenie uskutočnenia investícií prostredníctvom fondov SSR v rámci tohto tematického cieľa vyžaduje, aby boli splnené príslušné ex ante kondicionality. Okrem toho, riadenie a plnenie by mohli zlepšiť aj nasledujúce všeobecné úvahy:

- Financovanie by malo byť zabezpečené prostredníctvom efektívneho programovania, ktoré zahŕňa reformy a systémové opatrenia na podporu komplexného prístupu, a prostredníctvom silných špecializovaných inštitúcií.
- Zabezpečiť čo najvyššiu efektívnosť opatrení z hľadiska zamestnanosti.
- Poskytovanie účinnej podpory pre integráciu marginalizovaných rómskych komunít (MRK) vyžaduje posilnenie kapacity Úradu splnomocnenca a príslušných samospráv a miestnych spoločenstiev.
- Vzorová štatistika príjmov a životných podmienok (SILC) EÚ zlepši tvorbu politiky založenej na faktoch pre MRK.
- Fondy SSR by mali pružne reagovať na konkrétne potreby a podmienky zraniteľných osôb s cieľom zabrániť akejkoľvek diskriminácii na pracovnom trhu.

Opatrenia v rámci tohto tematického cieľa môžu prispieť, ak je to potrebné, k príslušným zásahom identifikovaným v rámci tematických cieľov zameraných na MSP, vzdelávanie a zamestnanosť.³⁵

Tematická cieľ: Investície do vzdelávania, rozvoja schopností a celoživotného vzdelávania

³⁵ Tematický cieľ 3 a podľa návrhu nariadenia.

Hlavný cieľ stratégie Európa 2020	Súčasný stav	Národný cieľ 2020 v NRP
Dosiahnuť aspoň 40% podiel osôb vo veku 30-34 rokov s ukončeným vysokoškolským vzdelaním	23.4% (2011)	40%
Znížiť mieru neukončenia povinnej školskej dochádzky pod 10%	5% (2011)	6%
Špecifické odporúčanie pre krajiny č. 5, 2012: Prijat' a implementovať akčný plán zameraný na mládež, najmä pokiaľ ide o kvalitu a význam vzdelávania a odbornej prípravy pre potreby pracovného trhu, a to aj prostredníctvom zavedenia programu učňovského vzdelávania. Zlepšiť kvalitu vyššieho vzdelávania posilnením zabezpečenia kvality a orientáciou na výsledky.		

Fondy SSR by mali sústrediť svoje zásahy na nasledujúce priority a špecifické ciele vyjadrujúce špecifické výzvy pre krajiny:

1. Zlepšiť prístup k celoživotnému vzdelávaniu, zlepšovať schopnosti a kvalifikáciu pracovnej sily a zvýšiť význam systémov vzdelávania pre potreby pracovného trhu

- Zvýšiť účasť študentov/účastníkov odbornej prípravy a vzdelávania na duálnych systémoch učňovskej prípravy zavedením stimulov pre zamestnávateľov.
- Zaviesť komplexnú reformu v oblasti odborného vzdelávania a prípravy (OVP) podporenú mechanizmami zabezpečenia kvality v súlade s Európskym referenčným rámcom pre zabezpečenie kvality OVP (2009/C 155/01).
- Vybudovať komplexný systém predvídania potrieb pracovného trhu a profesijného poradenstva založený na spolupráci medzi ministerstvom práce a ministerstvom školstva, regionálnymi orgánmi a sociálnymi partnermi.
- Zvýšiť účasť dospelých na celoživotnom vzdelávaní, najmä ľudí, ktorí si najviac potrebujú zvýšiť a obnoviť kvalifikáciu, vytvorením rámca stimulov pre jednotlivcov aj zamestnávateľov.
- Vytvoriť Národný kvalifikačný rámec (NKR) a systém uznávania výsledkov neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa.
- Dokončiť reformu učebných osnov (prechod na kľúčové kompetencie) základných a stredných škôl.
- Zlepšiť postavenie a kvalitu učiteľov na všetkých stupňoch od vzdelávania detí v rannom veku až po stredoškolské vzdelávanie prostredníctvom aktivít ďalšieho odborného vzdelávania.

2. Zlepšiť kvalitu, efektívnosť a otvorenosť vysokoškolského a rovnocenného vzdelávania s cieľom zvýšiť účasť a úroveň dosiahnutého vzdelania

- Zvýšiť počet absolventov štúdia STEM (prírodné vedy, technológia, inžinierstvo a matematika) a štúdia IT; to by malo viesť aj k zvýšeniu počtu absolventov vo výskumnom sektore.
- Posilňovanie zabezpečenia kvality, orientácie na výsledky a excelentnosti vysokoškolského vzdelávania, najmä získaním špičkových učiteľov a externých expertov do inštitúcií vyššieho vzdelávania.
- Podporovať podnikateľské, inovačné a riešiteľské schopnosti v osnovách vyššieho vzdelávania.
- Podporovať praktické vzdelávanie v osnovách vyššieho vzdelávania stimuláciou otvárania odborov odborne zameraného bakalárskeho štúdia.

Zabezpečenie uskutočnenia investícií prostredníctvom fondov SSR v rámci tohto tematického cieľa vyžaduje, aby boli splnené príslušné ex ante kondicionality. Okrem toho, riadenie a plnenie by mohli zlepšiť aj nasledujúce všeobecné úvahy:

- Je potrebné zabezpečiť investície do prispôsobovania infraštruktúry konkrétnym potrebám postihnutých osôb s cieľom umožniť im účasť na vzdelávaní a pracovnom trhu.
- Financovanie by malo byť zabezpečované prostredníctvom efektívneho programovania, ktoré zahŕňa reformy a systémové opatrenia na podporu komplexného prístupu, a prostredníctvom silných, špecializovaných inštitúcií.
- Je potrebné zabezpečiť najvyššiu efektívnosť opatrení z hľadiska zamestnanosti.
- Fondy SSR by mali pružne reagovať na konkrétne potreby a podmienky zraniteľných osôb s cieľom zabrániť akejkoľvek diskriminácii na pracovnom trhu.

Opatrenia v rámci tohto tematického cieľa môžu prispieť, ak je to potrebné, k príslušným zásahom identifikovaným v rámci tematických cieľov zameraných na VaI, IKT, MSP, nízkouhlíkové hospodárstvo, zmena klímy, životné prostredie a efektívne využívanie zdrojov, zamestnanosť a sociálne začleňovanie.³⁶

PRIORITA FINANCOVANIA: UDRŽATEĽNÉ A EFEKTÍVNE VYUŽÍVANIE PRÍRODNÝCH ZDROJOV

Ciele priority financovania '**Udržateľné a efektívne využívanie prírodných zdrojov**' budú dosiahnuté prevažne prostredníctvom tematických cieľov 'Podporovať prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch', 'Podporovať prispôsobovanie sa zmene klímy a predchádzanie a riadenie rizík' a 'Chrániť životné prostredie a podporovať efektívne využívanie zdrojov'.

Tematický cieľ: Podporovať prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch

Hlavný cieľ stratégie Európa 2020	Súčasný stav	Národný cieľ 2020 v NPR
Zníženie emisií skleníkových plynov (GHG) o 20% oproti úrovni roku 1990 ³⁷	-2% (projektované emisie v roku 2020 v porovnaní s rokom 2005)	+13% (národný záväzný cieľ pre sektory mimo ETS)
	+0% (emisie v roku 2010 oproti roku 2005)	oproti to 2005)
Využívať 20% energie z obnoviteľných zdrojov vrátane 10% využívania obnoviteľných zdrojov v doprave	9.8% (2010) 7.9% (2010)	14% 10%
Zvýšiť energetickú účinnosť o 20% (znížiť spotrebu energie o 368 Mtoe) ³⁸	Neuplatňuje sa	Zníženie o 1,6 Mtoe
Špecifické odporúčanie pre krajiny č. 2, 2012: viac využívať environmentálne dane		

Fondy SSR by mali sústrediť svoje zásahy na nasledujúce priority a špecifické ciele vyjadrujúce špecifické a širšie regionálne výzvy pre krajiny:

1. Podpora energetickej efektívnosti a používanie obnoviteľnej energie vo verejných infraštruktúrach, v sektore bývania a v MSP

- Zamerať sa na dosiahnutie hĺbkovej renovácie existujúcich budov umožnením ich systematickej (nie čiastočnej) renovácie pri rešpektovaní nákladovo-optimálnych požiadaviek uvedených v EPBD. Podporovať výstavbu domov s takmer nulovou

³⁶ Tematické ciele 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8 a 9 návrhu nariadenia.

³⁷ 30%, ak na to budú vhodné podmienky.

³⁸ Členské štáty budú definovať/revidovať svoje ciele v súlade s novo dohodnutou metodológiou pre určovanie cieľov ustanovenou v článku 3 odsek 3 Smernice o energetickej účinnosti. Táto bude prístupná až 30. apríla 2013.

spotrebou energie, inovačné nízkouhlíkové technológie a systémový prístup k stavbám (napr. znížením energetickej náročnosti, spotreby vody, a s použitím IKT, RES atď.).

- Podporovať využívanie obstarávania na základe energetickej hospodárnosti, najmä vo verejnom sektore, a odstrániť technické, finančné a legislatívne prekážky brániace rozvoju trhu pre energetické služby.
- Podporovať opatrenia energetickej účinnosti, udržateľné využívanie obnoviteľných zdrojov energie, nízkouhlíkové technológie a eko-inovačné prístupy v MSP. Podporovať využívanie energetického auditu a systému pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS) s cieľom znížiť spotrebu energie v MSP.
- Zvyšovať informovanosť o otázkach energetiky vrátane informačných kampaní a podujatí, ako aj špecializovaného vzdelávania pre subjekty zúčastnené na implementácii nízkouhlíkových technológií.
- Podporovať prechod na vysoko účinnú výrobu tepla a elektriny, zvyšovať využívanie obnoviteľnej energie a efektívne využívanie priemyselného odpadového tepla.

2. Propagácia integrovaných nízkouhlíkových stratégií a akčných plánov pre udržateľnú energiu pre mestské oblasti

- Znižovať emisie skleníkových plynov; podporovať energetické úspory a optimalizáciu využitia energie na miestnej/obecnej úrovni podporovaním nízkouhlíkových stratégií/akčných plánov pre udržateľnú energiu (vrátane účinnejších vykurovacích systémov a sietí, inteligentných sietí, čistej mestskej dopravy, atď.). Posúdiť možné spojenia s Dohovorom starostov, najmä využívanie akčných plánov pre udržateľnú energiu.
- Podporovať systémové investície do diaľkových sietí vykurovania/chladenia (počínajúc znížením spotreby energie zateplením budov, znížením strát v rozvodnej sieti a zlepšením účinnosti výroby tepla podľa dopytu po využiteľnom teple).
- Podporovať rozvoj a zavádzanie inteligentných sietí, integrovať energeticky účinnú a miestnu výrobu energie na územnom princípe.

3. Propagácia produkcie a distribúcie obnoviteľných zdrojov energie

- Zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov energie v konečnom energetickom mixe podporovaním inovačných technológií a projektov obnoviteľných zdrojov energie, rozvoja ekologicky udržateľnejších dodávok energie z obnoviteľných zdrojov³⁹ (napr. vedľajších produktov, odpadu, zvyškov a iných nepotravinových surovín) a zvýšiť kapacitu obnoviteľných zdrojov energie vrátane účinnosti sietí v sektoroch, kde pretrvávajú prekážky trhu.

4. Podpora prirodzeného ukladania uhlíka a znižovania emisií vo vidieckych oblastiach

- Zachovať a zvýšiť prirodzené ukladanie uhlíka (prostredníctvom zalesňovania, udržateľného hospodárenia s pôdou, lesným porastom a rašeliniskami) vrátane prístupov založených na ekosystémoch.
- Znižovať emisie oxidu dusného, amoniaku a metánu z poľnohospodárstva (obmedzené používanie hnojív/pesticídov, lepšie metódy chovu hospodárskych zvierat, striedanie plodín).

³⁹ Obmedzovanie dopadov na životné prostredie v lesných a poľnohospodárskych oblastiach (riziko intenzifikácie lesného hospodárstva, záberov pôdy pre biopalivá a plodín s krátkodobým striedaním)

Pre zabezpečenie realizácie investícií prostredníctvom fondov SSR v rámci tohto tematického cieľa je potrebné splnenie príslušných ex ante kondicionalít do roku 2014. Okrem toho, riadenie a plnenie by mohli zlepšiť nasledujúce všeobecné ciele:

- Vypracovať dlhodobejšiu víziu prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo v súlade s plánom prechodu na hospodárstvo s nízkymi emisiami CO₂ do roku 2050. Zabezpečiť vhodný legislatívny rámec pre uľahčenie dosiahnutia národných cieľov v oblasti klímy a energetiky do roku 2020.
- Implementovať Národný akčný plán pre energiu z obnoviteľných zdrojov 2010. Zabezpečiť mechanizmus na podporu nákladovo efektívneho využívania obnoviteľných zdrojov energie vrátane systému vstupných sadzieb. Zjednodušiť administratívne postupy. Vykonať ďalšiu analýzu s cieľom identifikovať technológie, ktoré si zaslužia špeciálnu pozornosť a podporu financovania EÚ. Toto financovanie by nemalo konkurovať existujúcim systémom národnej pomoci ani viesť k poskytovaniu nadmerných dotácií.
- Zamerať sa na implementáciu Druhého národného akčného plánu pre energetickú účinnosť (2011 - 2013) a na nedávno prijatú Smernicu o energetickej účinnosti. Odstraňovať zvyšné prekážky a zintenzívniť úsilie potrebné na využívanie výhod plynúcich z nákladovo-efektívnych zlepšení energetickej účinnosti, najmä v stavebníctve vrátane verejných budov, ale aj miestnej energetickej infraštruktúry a podnikov. Úplne využívať monitorovací systém pre sledovanie úspor energie.
- Využívať rámec a nástroje ponúkané Smernicou o energetickej hospodárnosti budov⁴⁰ (EPBD) s cieľom mobilizovať úspory energie. Podporovať riadnu implementáciu auditov v oblasti energetiky a odporúčaní osvedčení o energetickej hospodárnosti. Pre nové stavby vypracovať Národný plán zameraný na zvýšenie počtu budov s takmer nulovou spotrebou energie a zvyšovať informovanosť spotrebiteľov. Využívať odborné poznatky a priemyselnú základňu hlavných subjektov v stavebníctve s cieľom zabezpečiť dlhodobú efektívnosť a zamestnanosť.
- Podporovať investície do opatrení na zvýšenie energetickej účinnosti v stavebníctve a podnikoch podporovaním a širším využívaním finančných nástrojov/návratnej pomoci a obstarávania na základe energetickej hospodárnosti. Využívať skúsenosti a ponaučenia z pilotných projektov typu JESSICA a ostatné existujúce nástroje/programy. Zahrnúť požiadavku energetickej účinnosti do verejného obstarávania.
- Väčšinu investícií do nízkouhlíkových projektov by mal uskutočniť súkromný sektor, pričom verejné financovanie bude len ich doplnkovým zdrojom. Finančné nástroje by mali byť podporené v prípadoch, kde existuje veľký potenciál pre súkromné príjmy alebo úspory nákladov vrátane revolvingových fondov a záručných schém. V prípade fyzických investícií by sa príspevky mali použiť hlavne na odstraňovanie nedostatkov trhu alebo na podporu inovačných technológií a investícií presahujúcich úroveň nákladovo-optimálnej energetickej účinnosti. Intenzita pomoci by sa mala určiť na základe dosiahnutých úspor energie.
- Zamerať sa na systémové projekty, najprv znížiť spotrebu energie, potom sa zamerať na distribúciu tepla/elektriny a nakoniec na rekonštrukciu zdroja tepla/elektriny – optimalizovaného podľa novej štruktúry spotreby energie.
- Je potrebné jasne určiť spojenia s regionálnymi, miestnymi a národnými akčnými plánmi podporujúcimi klimatické a energetické ciele, spolu s jasnými monitorovacími a hodnotiacimi mechanizmami.
- Investície do energetických technológií a riešení by sa mali sústrediť na uvedenie na trh novej generácie technológií zameraných na Strategický plán energetických technológií (Plán SET).

⁴⁰ Smernica 2010/31/EÚ z 19. mája 2010

Opatrenia v rámci tohto tematického cieľa môžu prispieť, ak je to potrebné, k príslušným zásahom identifikovaným v rámci tematických cieľov zameraných na VaI, MSP, zmena klímy, životné prostredie a efektívne využívanie zdrojov a vzdelávanie.⁴¹

Tematický cieľ: Propagácia prispôsobenia sa zmene klímy, prevencia a riadenie rizík

Fondy SSR by mali sústrediť svoje zásahy na nasledujúce priority a špecifické ciele vyjadrujúce špecifické a širšie regionálne výzvy pre krajiny:

1. Podpora vyhradených investícií na prispôsobenie sa zmene klímy

- Opatrenia na prevenciu rizík a prispôsobenie sa zmene klímy sa musia zameriavať v prvom rade na riešenia prinášajúce viaceré výhody, založené na ekosystémoch, napr. na obnovu záplavových území, ochranu horských lesov a vhodné územné plánovanie.
- Na základe hodnotení rizík identifikovať vhodné projekty/opatrenia pre prípadné spolufinancovanie zo strany EÚ, ktoré sú priamo relevantné pre cieľ prispôsobenie sa zmene klímy.
- Prikladať k investíciám opatrenia pre prenos informácií a poznatkov o prispôbovaní sa zmene klímy, napr. pôdohospodárom prostredníctvom poradenských služieb pre poľnohospodárov a lesníkom.

2. Propagácia investícií na riešenie osobitných rizík zabezpečením ochrany pred katastrofami a vyvíjaním systémov zvládania katastrof

- Zlepšiť protipovodňovú ochranu podporovaním hodnotení rizika záplavy, prispôsobenia sa na základe ekosystémov, monitorovacích a varovných systémov, krízovej komunikácie a opatrení na zvýšenie povedomia širokej verejnosti v súlade s hodnoteniami rizík regiónov/oblastí, ktoré môžu byť najviac postihnuté.
- Vytvárať nástroje súvisiace so zberom a pozorovaním údajov o katastrofách;
- Implementácia prioritných opatrení pripravenosti vrátane obstarávania relevantných prostriedkov reakcie (napr. protipovodňových hrádzí, čerpacích agregátov, tímov CBRN⁴²), rozvoja a implementácie špecifickej vzdelávacej infraštruktúry a programov, cvičení, systému včasného varovania a nástrojov.
- Investovať do programov obnovy a rekonštrukcie po skončení katastrof, berúc do úvahy otázky predchádzania katastrofám a ponaučenia z predchádzajúcich katastrof.
- Podporovať udržateľné vodné hospodárstvo prostredníctvom stanovenia cien za vodu, vytvárania zón pre skladovanie vody na farmách a podporovaním skladby plodín zabezpečujúce účinné využívanie vody.
- Podporovať lepšie hospodárenie s pôdou prostredníctvom podporovania praktík, ktoré zabraňujú zhoršovaniu kvality pôdy, erózii a znehodnocovaniu zásob pôdneho dusíka, napr. minimálne obrábanie pôdy, zachovanie zelenej pokrývky v zimných mesiacoch a vytváranie agrolesníckych systémov a nových lesov.
- Zabrániť vzniku cezhraničným účinkom presahovania (protipovodňová ochrana, ochrana lesov pred požiarom a škodcami) prostredníctvom spolupráce naprieč regiónmi a susednými členskými štátmi. Využívať Stratégiu EÚ pre podunajský región a Medzinárodnú komisiu pre ochranu Dunaja (MKOD) a programy EÚS s cieľom zvýšiť efektívnosť opatrení a poučiť sa zo skúseností iných podunajských krajín.

⁴¹ Tematické ciele 1, 3, 5, 6 a 10 návrhu nariadenia.

⁴² Chemické, biologické, rádiodiagnostické a nukleárne

- Podporovať rybníky, ktoré sú používané ako retenčné nádrže vo vodnom hospodárstve pre absorbovanie extrémnych povodňových prietokov.

Pre zabezpečenie realizácie investícií prostredníctvom fondov SSR v rámci tohto tematického cieľa je potrebné splnenie príslušných ex ante kondicionálov do roku 2014. Okrem toho, riadenie a plnenie by mohli zlepšiť nasledujúce všeobecné ciele:

- Prijatť komplexnú národnú stratégiu pre prispôsobenie sa zmene klímy s cieľom identifikovať hlavné priority a možné opatrenia pre financovanie EÚ, prípadne s prihliadnutím na širší regionálny kontext a v úzkej spolupráci so susednými krajinami.
- Vypracovať a implementovať národný plán hodnotenia rizík pokrývajúci všetky prírodné a človekom spôsobené riziká, s následným posúdením schopnosti krajiny riešiť hlavné riziká, ktoré boli identifikované, a stanovením priorit ďalších investícií.

Opatrenia v rámci tohto tematického cieľa môžu prispieť, ak je to potrebné, k príslušným zásahom identifikovaným v rámci tematických cieľov zameraných na VaI, MSP, vzdelávanie, životné prostredie a efektívne využívanie zdrojov.⁴³

Tematický cieľ: Chrániť životné prostredie a podporovať zdrojovú efektívnosť

Fondy SSR by mali sústrediť svoje zásahy na nasledujúce priority a špecifické ciele vyjadrujúce špecifické a širšie regionálne výzvy pre krajiny:

1. Riešenie značných potrieb investícií do sektora vodného hospodárstva

- Stanoviť prioritné oblasti pre budúce investície do vodnej infraštruktúry a zabezpečiť dostatočné zdroje pre včasnú prípravu hlavných projektov v súlade s týmito prioritami, aby sa zabezpečilo splnenie požiadaviek Smernice o spracovaní komunálnych odpadových vôd.
- Zlepšiť a rozšíriť systémy zberu a spracovania odpadových vôd v súlade s prioritami identifikovanými pre splnenie smerníc, nainštalovať dostatočné výkonnejšie spracovateľské kapacity a dosiahnuť vyššiu mieru pripojenia k vodovodnej a kanalizačnej sieti⁴⁴. V prípade pitnej vody zabezpečiť implementáciu nápravných opatrení (základná infraštruktúra alebo inovačné riešenia) potrebných pre dosiahnutie požadovaných hodnôt chemických a indikačných parametrov.
- Zvýšiť efektívnosť využívania vody v poľnohospodárstve a zlepšiť kvalitu vody prostredníctvom investícií do efektívnejšieho zavlažovania, poskytovania poradenstva o efektívnom využívaní vody a zachovať vyrovnanosť a filtračnú funkciu pôdy; opatrení pre zníženie kontaminácie dusičnanmi (zmeny v systémoch ustajnenia zvierat, skladovaní a aplikácii prírodných hnojív a aplikácii umelých hnojív).

2. Riešenie značných potrieb investícií do sektora odpadov

- Identifikovať kľúčové investície, ktoré majú byť vykonané s použitím nových technológií pri uprednostnení prvých krokov v hierarchii odpadového hospodárstva (prevencia, opätovné použitie a recyklácia) Rámцovej smernice o odpadoch.
- Zabezpečiť investície do prioritných zariadení pre spracovanie a recykláciu komunálneho odpadu s cieľom stimulovať zníženie množstva odpadu na skládkach a pomôcť Slovensku splniť jeho ambiciózny cieľ 50% recyklácie do roku 2020.
- Zhodnotiť súčasnú situáciu s ohľadom na znižovanie, regeneráciu a likvidáciu nebezpečného odpadu na Slovensku a navrhnúť potrebné opatrenia.

⁴³ Tematické ciele 1, 3, 6, 8 a 10 podľa návrhu nariadenia.

⁴⁴ Dostupné údaje ukazujú, že na Slovensku existuje veľké riziko, že nebude dosiahnutá požadovaná úroveň spracovania (terciálneho), aj keď sa zdá, že tu existuje potrebná infraštruktúra; okrem toho, aj keď sú vybudované siete, existuje problém so zabezpečením dostatočnej miery pripojenia.

- Podporovať systémy stimulov s cieľom podporiť prevenciu a účasť na separovanom zbere odpadu (systémy zaplat', keď vyhodíš).

3. Zlepšovanie mestského prostredia vrátane oživenia opustených priemyselných areálov a znižovania znečistenia vzduchu

- Posúdiť riziká spojené s kontaminovanými lokalitami a navrhnúť riešenia pre lokality s najvyššou prioritou, ktoré predstavujú riziko pre ľudské zdravie alebo pôsobia ako prekážka rozvoja príslušných oblastí.
- Vyvíjať a uplatňovať najlepšie dostupné technológie s cieľom minimalizovať emisie, najmä z priemyslu a vykurovania obytných domov.
- Podporovať projekty čistej mestskej dopravy.
- Zlepšiť mestské prostredie prostredníctvom zachovania a zhodnocovania kultúrneho a prírodného dedičstva so zameraním na využívanie a hospodárenie s týmito neobnoviteľnými zdrojmi a v rámci integrovaných stratégií pre obnovu územia.

4. Ochrana biodiverzity, ochrana pôdy a podporovanie služieb ekosystémov vrátane NATURA 2000 a zelených infraštruktúr

- Podporovať prípravu plánov riadenia (napr. pre lokality Natura 2000) zahŕňajúcich opatrenia týkajúce sa biodiverzity.
- Zabezpečiť, aby fondy SSR podporovali udržateľné riadenie a zachovanie biodiverzity, a to aj v lokalitách Natura 2000, zelenej infraštruktúry, lesov⁴⁵, oblastí s poľnohospodárskou pôdou s vysokou prírodnou hodnotou alebo oblastí s veľkými prírodnými prekážkami (horami atď.).
- Podporovať stimuly a dobrovoľné iniciatívy, ktorých cieľom je integrovať zachovanie biodiverzity do plánov a postupov lesného hospodárstva; posilniť lesné ekosystémy zlepšením ich funkčnej a priestorovej prepojitosti.
- Podporovať environmentálne zdravé systémy hospodárenia vrátane ekologického hospodárenia a akvakultúry s vysokou úrovňou ochrany životného prostredia a poskytovania environmentálnych služieb (verejných tovarov).
- Zavádzať opatrenia na ochranu pôdy pred eróziou, zhutňovaním, zasoľovaním a stratou organických látok.

Pre zabezpečenie realizácie investícií prostredníctvom fondov SSR v rámci tohto tematického cieľa je potrebné splnenie príslušných ex ante kondicionalít do roku 2014. Okrem toho, riadenie a plnenie by mohli zlepšiť nasledujúce všeobecné ciele:

- Vypracovať strategický plán pre environmentálne investície obsahujúci hodnotenie ich nákladovo-efektívneho súladu s legislatívou EÚ.
- Plánovanie novej infraštruktúry by malo vziať do úvahy revíziu investícií v tomto období s cieľom posúdiť, do akej miery pomôžu Slovensku splniť jeho záväzky vyplývajúce zo smerníc EÚ (s osobitným dôrazom na relatívne príspevky veľkých a malých projektov v sektore vodohospodárstva vzhľadom na význam tohto sektora v súčasnom období).
- Zlepšiť systém pre výber a prípravu projektov s cieľom zabezpečiť, aby sa dostatočná pozornosť venovala nákladovej efektívnosti a účinnosti (riešeniu problému vysokých jednotkových nákladov) a riešeniam prispôbeným podmienkam obsluhovaných oblastí - vrátane hodnotenia cenovej dostupnosti a možností netradičných riešení pre rozptýlené vidiecke usadlosti.

⁴⁵ V lesoch zachovať úrovne biodiverzity, chrániť vzácne otvorené biotopy pred zmenou na lesy a súčasne diverzifikovať lesnícku výrobu.

- Implementovať cenovú politiku v súvislosti s vodou, ktorá poskytne stimuly pre efektívne využívanie vodných zdrojov a zabezpečí dostatočnú návratnosť nákladov v súlade s článkom 9 Rámcovej smernice o vode.
- Vypracovať plány odpadového hospodárstva pre komunálny a nebezpečný odpad v súlade s Rámcovou smernicou o odpadoch.
- Prijatť účinné stratégie zamerané na zabezpečenie čistého vzduchu vo veľkých aglomeráciách s cieľom znížiť koncentrácie znečisťujúcich látok a ozónu a ochrániť ľudské zdravie (vrátane ďalšieho znižovania emisií amoniaku v poľnohospodárstve).
- Dosiahnuť priaznivý stav pre biotopy a druhy európskeho významu zabezpečením, aby verejné prostriedky slúžili na podporu udržateľného hospodárstva a obnovy siete Natura 2000 (financovanie Natura 2000 z fondu SSR musí byť v súlade s rámcom prioritných opatrení (RPO)).
- Zabezpečiť účinný mechanizmus a inštitucionálne režimy pre správnu transpozíciu, implementáciu a dohľad nad uplatňovaním smerníc EIA a SEA.
- Vytvoriť a/alebo rozšíriť/zdokonaliť ekonomické nástroje v oblasti životného prostredia (najmä odpad a voda) s cieľom pomôcť zabezpečiť úplnú implementáciu environmentálnej legislatívy EÚ a motivovať k efektívnejšiemu využívaniu týchto zdrojov v súlade s Plánom pre Európu efektívne využívajúcu zdroje⁴⁶.

Opatrenia v rámci tohto tematického cieľa môžu prispieť, ak je to potrebné, k príslušným zásahom identifikovaným v rámci tematických cieľov zameraných na VaI, MSP a zmena klímy.⁴⁷

PRIORITA FINANCOVANIA: MODERNÁ A ODBORNÁ SPRÁVA

Tematická cieľ: Posilniť inštitucionálne kapacity a zabezpečiť efektívnu verejnú správu

Špecifické odporúčanie pre krajiny č. 7, 2012: Zvyšovať kvalitu verejných služieb, a to aj zlepšovaním riadenia ľudských zdrojov a posilňovaním analytických kapacít. Ďalej skracovať dĺžku súdnych konaní a posilniť úlohu Úradu verejného obstarávania ako nezávislého orgánu.

Fondy SSR by mali sústrediť svoje zásahy na nasledujúce priority a špecifické ciele vyjadrujúce národno-špecifické výzvy:

Investície do inštitucionálnych kapacít a do efektívnosti verejnej správy a verejných služieb s ohľadom na reformy, lepšiu reguláciu a dobrú správu

- Zlepšiť kvalitu verejných služieb a riadenia ľudských zdrojov, zmenšiť dopady politického cyklu na personálne rozhodnutia, optimalizovať vnútorné procesy a presmerovať zdroje k základným činnostiam verejnej správy na úrovni ústrednej štátnej správy (napr. prostredníctvom nezávislých funkčných preskúmaní) v súlade s komplexnou stratégiou Reformy verejnej správy.
- Posilňovať analytické kapacity pre rozvoj politík; zlepšiť správu daní a kvalitu výdavkov.
- Zlepšiť efektívnosť a kvalitu občianskoprávných konaní, zabezpečiť vymáhanie súdnych rozhodnutí a podporovať alternatívne mechanizmy riešenia sporov. Modernizovať infraštruktúru a organizáciu súdov.
- Znížiť korupciu a zabezpečiť transparentné a efektívne uplatňovanie pravidiel verejného obstarávania.

⁴⁶ KOM(2011) 571 z 20.9.2011

⁴⁷ Tematické ciele 1, 3 a 5 podľa návrhu nariadenia.

- Posilniť funkciu verejného dohľadu občianskej spoločnosti a posilniť možnosti sociálnych partnerov a občianskych organizácií prispievať k tvorbe verejnej politiky a monitorovaniu jej implementácie.
- Zlepšiť nadnárodné a cezhraničné aspekty riadenia súvisiace s cezhraničnou kriminalitou a bezpečnosťou vrátane financovania budovania kapacít v colných systémoch.

Opatrenia v rámci tohto tematického cieľa môžu prispieť, ak je to potrebné, k príslušným zásahom identifikovaným v rámci tematických cieľov zameraných na IKT.⁴⁸

Tematický cieľ: Zlepšenie dostupnosti, používania a kvality informačno-komunikačných technológií

Posilnenie aplikácií IKT v rámci elektronickej štátnej správy, elektronického vzdelávania, elektronickej inklúzie a elektronického zdravotníctva

- Prijatť vhodný legislatívny rámec pre elektronicкую štátnu správu a definovať podmienky pre interoperabilitu informačných systémov a elektronických registrov.
- Posilňovať technické a administratívne kapacity ministerstiev/inštitúcií zúčastnených na implementácii IKT.
- Zjednodušiť riadenie strategických projektov v oblasti elektronickej štátnej správy a urýchliť ich implementáciu, najmä v prípade projektov zameraných na rozvoj služieb, ktoré si jednotlivé orgány štátnej správy poskytujú navzájom, a ktoré štátna správa poskytuje občanom.
- Zvýšiť náročnosť a dostupnosť verejných služieb poskytovaných online

Opatrenia v rámci tohto tematického cieľa môžu prispieť, ak je to potrebné, k príslušným zásahom identifikovaným v rámci tematických cieľov zameraných na VaI, MSP, zamestnanosť, sociálne začleňovanie a vzdelávanie.⁴⁹

C. ADMINISTRATÍVNE DOHODY

Koordinačné mechanizmy a budovanie kapacít

Ukázalo sa, že podstatné zvýšenie príspevkov zo štrukturálnych fondov pre Slovensko v programovom období 2007 - 2013 bude veľká výzva pre všetky úrovne verejnej správy.

Za celkovú koordináciu štrukturálnych fondov na Slovensku je zodpovedný Centrálny koordinačný orgán (CKO), ktorý je od januára 2011 súčasťou rozšíreného Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR. Napriek jeho nedávnomu posilneniu koordinácia prostriedkov na Slovensku je celkovo slabá. Navyše spojenia so širším regionálnym kontextom a s kontextom EÚ prostredníctvom efektívnej spolupráce sú neuspokojivé.

Riadiace orgány a sprostredkovateľské orgány majú dostatok zamestnancov, z ktorých väčšina je platená z technickej pomoci EÚ. Fluktuácia je však veľmi vysoká a spôsobená niekoľkými faktormi vrátane relatívnej neatraktívnosti pôsobenia vo verejnej správe, ale aj politickým cyklom.⁵⁰

Zložité inštitucionálne usporiadanie a zmeny politiky negatívne ovplyvňujú implementáciu, najmä implementáciu programu Informačná spoločnosť (účasť troch ministerstiev) a nástrojov

⁴⁸ Tematický cieľ 2 podľa návrhu nariadenia.

⁴⁹ Tematické ciele 1, 3, 8, 9 a 10 podľa návrhu nariadenia.

⁵⁰ Podľa správy OECD "Udržateľnosť reforiem štátnej správy v strednej a východnej Európe päť rokov po vstupe do EÚ, SIGMA, apríl 2009" Slovensko spolu s Poľskom a Českou republikou bolo klasifikované ako prípad "deštruktívneho zvrátenia reforiem" v dôsledku zrušenia inštitúcií štátnej správy po vstupe krajiny do EÚ. Správa napriek tomu uznáva, že bolo vynaložené určité úsilie na ich obnovenie, najmä v Poľsku.

finančného inžinierstva, napr. JEREMIE, ako aj horizontálnu prioritu Marginalizované rómske komunity. V niektorých prípadoch vedúce ministerstvo nemá potrebné odborné poznatky v danej oblasti (napr. riadiaci orgán pre infraštruktúry IKT), kým v iných prípadoch dochádzalo najmä k častým zmenám riadiacich pracovníkov, čo malo negatívny dopad na implementáciu programu (napr. na Ministerstve životného prostredia SR).

Nedostatočné administratívne kapacity, neefektívna koordinácia medzi orgánmi štátnej správy, nedostatočné spolufinancovanie zo strany obcí a absencia synergií medzi „mäkkými“ a „tvrdými“ projektmi vážne narušili aj implementáciu Miestnych stratégií komplexného prístupu (MSKP) v prospech marginalizovaných rómskych komunít.

V niektorých programoch sa prejavuje veľká byrokracia pri výbere projektov, ktorá je zjavne spôsobená obavou z možných sankcií zo strany kontrolných orgánov ako aj nedôverou medzi zúčastnenými aktérmi. Zvýšením odolnosti konaní voči podvodom sa však zvýšila aj zložitnosť týchto konaní bez toho, aby to nevyhnutne viedlo k zlepšeniu transparentnosti a nestrannosti posudzovania. V niektorých oblastiach špecializovaní poradcovia („tzv. "grant writers"“) uľahčujú proces pre príjemcov, ktorí nemajú dostatočné kapacity, know-how alebo vplyv, ktorý by im umožnil zorientovať sa v systéme. Celkovým výsledkom je zvýšenie administratívnej záťaže a nákladov pre týchto príjemcov a ich projekty.

Implementáciu fondov SSR poznačila celková nedostatočnosť verejnej správy, ako sa uvádza v časti 1 tohto dokumentu, aj špecifickejšie problémy, ktoré sú opísané v predchádzajúcich odsekoch. To negatívne ovplyvňuje implementáciu fondov a brzdí rastový potenciál ekonomiky a jej konkurencieschopnosti.

Aby odstránili tieto nedostatky slovenské orgány by mali vykonať nasledujúce opatrenia:

- Vypracovať stratégiu pre posilnenie administratívnych kapacít a efektívnosti orgánov zodpovedných za fondy SSR v rámci celkovej reformy verejnej správy. Táto by mala zahŕňať okrem iného:
 - prehodnotenie súčasných koordinačných opatrení ministerstva dopravy s cieľom zabezpečiť zvýšiť efektívnosť a nestrannosť výkonu funkcie voči iným ministerstvám a posilniť synergie medzi opatreniami financovanými z rôznych fondov SSR;
 - revíziu funkcií riadiacich orgánov s cieľom zabezpečiť racionálnejšie rozdelenie zodpovedností a efektívnejšiu a účinnejšiu implementáciu (napr. vysoko technické sektory ako napr. IKT by mal riadiť orgán s dostatočnými odbornými poznatkami v danej oblasti a súčasne by sa malo zaviesť racionálnejšie oddelenie rozvoja regionálnych politík od riadenia regionálnych programov);
 - hĺbkový audit zamestnancov riadiacich a sprostredkovateľských orgánov, ktorí sú financovaní z technickej pomoci EÚ, s cieľom zistiť príčiny vysokej fluktuácie a overiť dodržiavanie princípov dobrej správy a ustanovení príslušnej legislatívy EÚ alebo národnej legislatívy (napr. zákona o štátnej službe), napríklad pri prijímaní nových zamestnancov, vymenúvaní, prepúšťaní a preradovaní zamestnancov na nové pozície;
 - Na základe podrobnej analýzy potrieb a po zohľadnení skúseností zo súčasného programového obdobia navrhnuť potrebné opatrenia pre posilnenie kapacít všetkých orgánov, ktoré sú zodpovedné za fondy SSR (vrátane sprostredkovateľských orgánov a príjemcov), s cieľom zlepšiť strategické plánovanie, hodnotenie politiky a programu, vypracovanie projektov, poskytovanie služieb elektronickej štátnej správy, verejné obstarávanie a finančný manažment a kontrolu.
- Prijatť opatrenia pre posilnenie kapacít hlavných zainteresovaných subjektov (organizácií občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov) s cieľom umožniť im, aby sa zúčastňovali na formulovaní politík, príprave legislatívy a plnení politických opatrení.

- Posilniť existujúce opatrenia pre zvýšenie transparentnosti postupov verejného obstarávania s cieľom zabezpečiť rovnaký prístup, spravodlivú hospodársku súťaž a hodnotu za peniaze pri používaní všetkých výdavkov spolufinancovaných EÚ, najmä výdavkov na infraštruktúru veľkého rozsahu. Zvážiť možnosť poverenia Úradu verejného obstarávania vykonaním nezávislej druhostupňovej kontroly ex ante všetkých obstarávaní spolufinancovaných z fondov EÚ. Kapacitu ÚVO bude treba posilniť tak, aby mohol plniť svoju dozornú a poradenskú funkciu voči riadiacim orgánom.
- Zlepšiť zacielenie fondov technickej pomoci tak, aby sa posilnili administratívne kapacity a efektívnosť činnosti hlavných sprostredkovateľských orgánov a príjemcov – venovať zvláštnu pozornosť príjemcom, napr. obciam a orgánom zodpovedným za vypracovanie a riadenie projektov budovania infraštruktúry veľkého rozsahu s ohľadom na ich špecifické potreby.
- Podstatne posilniť opatrenia pre obmedzenie priestoru pre korupciu, konflikty záujmov a rodinkárstvo pri využívaní prostriedkov spolufinancovaných EÚ. Riziko korupcie na Slovensku predstavuje veľmi vysoké riziko poškodenia dobrého mena krajiny pre fondy EÚ a ohrozuje ich efektívne a účelné využívanie. V prípade potreby treba vytvoriť spojenie na Správu EÚ o boji proti korupcii, ktorá bude predložená v roku 2013.

Realizácia projektov

Značná časť zdrojov politiky súdržnosti na Slovensku v rokoch 2007-2013 je realizovaná prostredníctvom veľkých projektov. Aby sa zabezpečila hladká realizácia projektov, odporúčame:

- Rozšíriť iniciatívy zásobníka projektov poskytujúce personalizovanú pomoc pre príjemcov projektov, pokiaľ ide o plánovanie, prípravu a riadenie projektov.
- Zlepšiť existujúce systémy poskytovania pomoci podporovateľom projektov vrátane využitia dobrej praxe zvonku v oblastiach, ktoré trpia nedostatkom kapacít (najmä inovácií, RTDI, IKT a ľudských zdrojov). Zlepšiť koordináciu a plánovanie investícií (v špecifických sektoroch aj mimo nich) s cieľom zabrániť prekrývaniu a podporovať efektívnosť. Ekonomické a sociálne zdôvodnenie (využívanie analýz nákladov a úžitkov), nákladová efektívnosť (obstarávanie, odhad nákladov, analýza možností) a fyzická implementácia projektov v súlade s environmentálnou legislatívou by sa mali zlepšiť.

Administratívna záťaž

Posúdiť dopady výberových a kontrolných postupov pre projekty na príjemcov a odporučiť potrebné opatrenia pre podstatné zníženie administratívnej záťaže a nákladov.

Slovensko by malo predložiť svoje plány na zníženie administratívnej záťaže pre príjemcov bez toho, aby ohrozilo splnenie požiadaviek nariadení alebo kvalitu projektov. Opatrenia prijaté za týmto účelom pre fondy SSR by mali zahŕňať:

- ďalšie zjednodušenie postupov pre výber projektov a zvýšenie transparentnosti a objektívnosti výberového procesu a výberových kritérií, aby príjemcovia mohli vopred odhadnúť, či ich projekty majú šancu na úspech v hodnotiacom procese;
- zmenu oznamovacieho procesu s cieľom dosiahnuť, aby sa zamerail na zhromažďovanie najdôležitejších údajov pre monitorovanie (údaje od príjemcov musia byť získavané v časových intervaloch, ktoré zabezpečia efektívne riadenie implementácie);
- Včasná príprava a šírenie implementačných a procesných smerníc pred začiatkom realizácie programov;
- Širšie využívanie systému zjednodušených nákladov, ktoré sú zatiaľ nedostatočne využívané. Príjemcovia by mali využívať obmedzený počet dobre navrhnutých systémov. To by sa dalo dosiahnuť zavedením štandardných jednotkových nákladov, paušálnych čiastok a paušálnych sadzieb.

- Pravidelné hodnotenie administratívnej záťaže pre príjemcov. Pravidelné opatrenia na zníženie administratívnej záťaže a šírenie dobrých praxí by malo byť súčasťou monitorovania a predkladania správ o procesoch systému implementácie. Odporúčame vytvoriť národné alebo regionálne referenčné hodnoty, ktoré by mohli pomôcť pri nepretržitom zvyšovaní administratívnej efektívnosti.
- Pokiaľ ide o politiku súdržnosti, odporúčame vytvoriť užívateľsky dostupnú platformu tzv. eKohézie pre každý operačný program (na základe existujúcich dobrých praxí), ktorá umožní digitalizovanú výmenu informácií s príjemcami.

Partnerstvo

Aktívna účasť príslušných partnerov v každej fáze programovacieho cyklu zlepši kvalitu implementácie. Za týmto účelom treba vziať do úvahy nasledovné:

- Je potrebné posilniť úlohu sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti na Slovensku, ktorí budú vystupovať ako partneri a spolupracovať so štátnou správou;
- Vytváranie partnerstiev s orgánmi špecializujúcimi sa na nediskrimináciu vrátane orgánov zaoberajúcich sa rovnosťou a občianskej spoločnosti by sa malo stať súčasťou plánovania politiky.
- Ďalej rozvíjať a zlepšovať využívanie existujúcich sietí pre mobilizáciu občanov, podnikateľov, MVO a ostatných partnerov pre iniciatívy, ktoré sú dôležité pre hladkú implementáciu operačných programov. Výkonnosť a potreby týchto sietí by mali byť pravidelne hodnotené.
- Posilniť zastúpenie environmentálnych organizácií v monitorovacích výboroch pre programy fondov SSR.

Monitorovanie a hodnotenie

Posilňovať hodnotiace mechanizmy a kapacity s cieľom zlepšiť kvalitu programov a lepšie doložiť dosiahnuté výsledky z hľadiska ich významnosti, efektívnosti, účinnosti, udržateľnosti a širších sociálno-ekonomických dopadov. Zlepšiť monitorovacie systémy vrátane vytvárania, zberu a oznamovania hodnôt ukazovateľov.

Monitorovacie a hodnotiace systémy musia byť upravené podľa požiadaviek nových nariadení (najmä rámec výkonnosti a orientácia na výsledky). Opatrenia v tejto oblasti by mali zahŕňať:

- Rozšírenie informačného systému pre EFRR a ESF a vytvorenie IT systému pre EPFRV s cieľom umožniť elektronické predkladanie žiadostí o pomoc;
- Potrebné dohody s Národným štatistickým úradom o lepšom a rýchlejšom zbere údajov pre riadenie prostriedkov orientované na výsledky;
- Harmonizovanejšie používanie ukazovateľov, ktoré umožní porovnanie údajov a plnenia medzi programami.
- Zlepšiť systém kontroly pre odporúčania z hodnotiacich štúdií, ktorý umožní ich efektívnu implementáciu.

Finančné hospodárenie a finančná kontrola

Hlavný princíp zdravého finančného hospodárenia zostáva základom rozvoja riadiacich a kontrolných systémov v nasledujúcom programovom období. Systémy pre nové obdobie by mali obsahovať ponaučenia z nedostatkov v období 2007 - 2013 a predchádzajúcich programových obdobiach a využiť pozitívne výsledky z týchto období.

Pokiaľ ide o fondy SSR, Slovensko by sa malo zamyslieť nad ďalším zlepšením zdravého finančného hospodárenia prostredníctvom zjednodušenia, lepšej koordinácie fondov a programov

a zníženia administratívnych nákladov a záťaže pre príjemcov. Je potrebné povzbudzovať k širšiemu využívaniu možností eKohézie v súlade s nariadeniami.

Audity vykonané domácimi audítormi a audítormi Komisie potvrdili, že na Slovensku existujú značné nedostatky v praktickej implementácii existujúcich postupov finančného riadenia a kontroly, ako aj nedostatky v hlavných národných kontrolných orgánoch. Obstarávacie postupy, overovania a výber projektov zostávajú hlavnými oblasťami, v ktorých boli zistené nedostatky.

Slovensko by malo zabezpečiť efektívne a účinné kontrolné prostredie a byť schopné vopred potvrdiť, že jeho kontrolné systémy sú úplne funkčné.

Slovensko by sa malo zamyslieť nad nasledujúcimi skutočnosťami:

- Nezávislosť oprávnených auditorských orgánov, ktoré sú súčasťou príslušných ministerstiev, by sa mala posilniť ich preradením pod ministerstvo financií (orgán auditu);
- Je potrebné lepšie zdôvodniť alokáciu zamestnancov financovaných z technickej pomoci na základe hĺbkovej analýzy hlavných riadiacich a kontrolných úloh;
- Je potrebné posilniť postupy výberu projektov pre spolufinancovanie, aby sa zabránilo opakovaniu nedostatkov zistených na začiatku obdobia 2007 - 2013 a zabezpečiť transparentné odvolacie konanie;
- Zmena národnej legislatívy by mala zlepšiť odvolacie konanie voči Úradu verejného obstarávania, pretože súčasná legislatíva odrádza príjemcov od podávania odvolaní tým, že v prípade potvrdenia podozrenia na porušenie pravidiel verejného obstarávania Úradom verejného obstarávania bude uložená minimálna korekcia vo výške 50% bez ohľadu na hodnotu predmetnej zákazky.

Horizontálne princípy

Horizontálne princípy trvalo udržateľného rozvoja, prispôsobenia sa zmene klímy, prevencie a riadenia rizík, ako aj rovnosti mužov a žien, nediskriminácie a dostupnosti pre postihnuté osoby by mali byť úplne integrované do programovacieho cyklu od fázy plánovania cez riadenie programov vrátane výberu projektov, oznamovania a monitorovania až po hodnotenie. V tomto kontexte by Slovensko malo zvážiť možnosť zrušenia existujúcich dotácií škodlivých životnému prostrediu a zvýšiť rozsah a výšku environmentálnych daní.

Je potrebné zabezpečiť súdržnosť, komplementaritu a synergie, pokiaľ ide o uplatňovanie opatrení na ochranu klímy pre fondy SSR ako aj ďalších národných nástrojov a nástrojov EÚ, napr. „zelených“ opatrení v rámci programov SPP, Horizont 2020 a LIFE. Slovensko by malo predovšetkým maximalizovať príležitosti pre synergie a nákladovo-efektívne využívanie fondov podporovaním integrovaných projektov a zlepšovaním spolupráce naprieč štátnymi hranicami.

Všetky opatrenia v rámci fondov SSR musia rešpektovať Chartu základných práv Európskej únie. Vzhľadom na situáciu marginalizovaných rómskych komunít a rozdiely v miere ekonomickej aktivity a v odmeňovaní mužov a žien boj proti diskriminácii a za rovnosť pohlaví je hlavným princípom, ktorý musí byť uplatňovaný pri programovaní fondov SSR a implementácii ich projektov.

Hodnotenie a oznamovanie horizontálnych princípov na Slovensku v programovom období 2007 - 2013 bolo slabé a v nasledujúcom období ho treba radikálne zlepšiť.